

Prostorno planiranje u funkciji zaštite kulturno-povijesne baštine Liburnije

Car, Ljiljana

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Civil Engineering / Sveučilište u Rijeci, Građevinski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:157:871231>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Civil Engineering - FCERI Repository](#)

image not found or type unknown

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
GRAĐEVINSKI FAKULTET U RIJECI**

Ljiljana Car

**Prostorno planiranje u funkciji
zaštite kulturno-povijesne baštine Liburnije**

Diplomski rad

Rijeka, 2019. godina.

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
GRAĐEVINSKI FAKULTET U RIJECI**

**Specijalistički diplomski stručni studij
Graditeljstvo u priobalju i komunalni sustavi
Planiranje u urbanom prostoru i komunalna infrastruktura**

**Ljiljana Car
JMBAG: 0114032260**

**Prostorno planiranje u funkciji
zaštite kulturno-povijesne baštine Liburnije**

Diplomski rad

Rijeka, rujan 2019.

Naziv studija: **Specijalistički diplomski stručni studij Građevinarstvo**

Znanstveno područje: **Tehničke znanosti**

Znanstveno polje: **Arhitektura i urbanizam**

Znanstvena grana: **Urbanizam i prostorno planiranje**

Tema diplomskog rada

PROSTORNO PLANIRANJE U FUNKCIJI ZAŠTITE KULTURNO-POVIJESNE BAŠTINE LIBURNIJE

THE ROLE OF SPATIAL PLANNING IN THE PROTECTION OF THE CULTURAL AND HISTORICAL HERITAGE OF LIBURNIA

Kandidatkinja: **LILJANA CAR**

Kolegij: **PLANIRANJE U URBANOM PROSTORU I KOMUNALNA INFRASTRUKTURA**

Završni rad broj: **SPEC-2019-2**

Zadatak:

Kandidat u diplomskom radu treba obraditi prostorno planiranje u funkciji zaštite kulturno-povijesne baštine liburnijskog područja (Grad Opatija te općine Lovran, Matulji i Mošćenička Draga), a rad treba sadržavati:

- opći osvrt na ulogu prostornog planiranja i provedbe prostornih planova u zaštiti kulturno-povijesnog naslijeđa
- ukratko podatke o kulturno-povijesnom naslijeđu Primorsko-goranske županije
- detaljnije podatke o kulturno-povijesnom naslijeđu na području Grada Opatije te općina Lovran, Matulji i Mošćenička Draga
- podatke o dokumentima prostornog uređenja za područje navedenih četiriju jedinica lokalne samouprave i kako je u njima obrađena tema zaštite kulturno-povijesnog naslijeđa
- opisati kako se kulturno-povijesno naslijeđe štiti u postupcima izdavanja akata prostornog uređenja i gradnje i ilustrirati sa nekoliko konkretnih primjera recentnih građevinskih dozvola.

Tema rada je uručena: 15. veljače 2019.

Mentorica:

izv. prof. dr. sc. Koraljka Vahtar-Jurković,
dipl.ing.građ.

IZJAVA

Diplomski rad izradila sam samostalno, u suradnji s mentoricom i uz poštivanje pozitivnih građevinskih propisa i znanstvenih dostignuća iz područja građevinarstva. Građevinski fakultet u Rijeci je nositelj prava intelektualnog vlasništva u odnosu na ovaj rad.

Ljiljana Car

U Rijeci, 12. rujna 2019.

Zahvala:

Nikada nije kasno za učenje i ostvarenje životnih želja.

Dokaz tome je ovaj Diplomski rad, koji je oživio i dobio svoj smisao kroz potporu i vođenje mentorice izv. prof. dr.sc. Koraljke Vahtar-Jurković, dipl. ing. građ., kojoj upućujem posebnu zahvalu.

Zahvaljujem svojim mladim kolegicama, kolegama, profesorima, "tetama" u referadi na nesebičnoj pomoći, podršci i razumijevanju.

Hvala mojoj obitelji na strpljenu i vjeri.

Ćale moj, znam da od gore vidiš sve i pucaš od ponosa.

Sažetak:

Primorsko-goranska županija obiluje vrijednim kulturno-povijesnim naslijeđem. Tom bogatstvu doprinosi i kulturno-povijesna baština liburnijskog područja (Grad Opatija i općine Lovran, Matulji i Mošćenička Draga). U ovome diplomskome radu obrađuje se doprinos prostornog planiranja i provedbe dokumenata prostornoga uređenja njezinom očuvanju i zaštiti. Daje se prikaz nepokretnih kulturnih dobara te prikaz prostornih i urbanističkih planova po navedenim jedinicama lokalne samouprave te iznosi način obrade teme zaštite kulturno-povijesnog naslijeđa u tim dokumentima prostornog uređenja. Konkretno mjere i posebni uvjeti za svaku građevinu i zahvat utvrđuju se u postupcima izdavanja akata prostornog uređenja i gradnje u suradnji s nadležnim Konzervatorskim odjelom u Rijeci Ministarstva kulture, što se ilustrira s nekoliko primjera na kraju rada. Zaključuje se da je prostorno planiranje snažan instrument u zaštiti kulturno-povijesnog naslijeđa, ali da je za potpun uspjeh nužno da se investitor prilikom realizacije zahvata pridržava projekta i posebnih konzervatorskih uvjeta. Na taj način moguće je graditeljsko naslijeđe revitalizirati, a da istodobno ostanu sačuvane njegove vrijedne značajke. Ovakav je pristup posebno važan na liburnijskome području gdje postoji velik interes za investicijama u ugostiteljsko-turističke sadržaje.

Ključne riječi: prostorno planiranje, prostorno-planska dokumentacija, zaštita kulturno-povijesnog naslijeđa, Primorsko-goranska županija, Grad Opatija, Općina Lovran, Općina Matulji, Općina Mošćenička Draga, Liburnija, graditeljska baština, Javni Zavod za prostorno uređenje PGŽ, Konzervatorski odjel u Rijeci

Abstract:

Primorje-Gorski Kotar County is rich in valuable cultural and historical heritage. The cultural and historical heritage of the Liburnian area (the City of Opatija and the municipalities of Lovran, Matulji and MoscenickaDraga) also contributes to this richness. This thesis deals with the contribution of spatial planning and implementation of physical planning documents to its conservation and protection. An overview of immovable cultural property is presented, as well as an outline of spatial and urban plans according to the mentioned units of local self-government, and the method of covering the topic of protection of cultural and historical heritage in these spatial planning documents. Specific measures and special conditions for each building and operation are determined in the procedures for issuing spatial planning and construction acts in cooperation with the Conservation Department in Rijeka, Ministry of Culture, which is illustrated by several examples at the end of the paper. It is concluded that spatial planning is a powerful instrument in the protection of cultural and historical heritage, but for complete success it is necessary for the investor to adhere to the project and special conservation conditions when implementing the project. In this way, it is possible to revitalize the architectural heritage while maintaining its valuable features. This approach is especially important in the Liburnian area, where there is a strong interest in investing in catering and tourism facilities

Key words: spatial planning, spatial planning documentation, cultural-historical heritage, The county of Primorsko-goranska, The city of Opatija, Municipality of Lovran, Municipality of Matulji, Municipality of Mošćenička Draga, Liburnia, architectural heritage, Public Institute for spatial planning PGŽ, Conservation department Rijeka

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. KULTURNO-POVIJESNA BAŠTINA PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE	4
3. GRADITELJSKO NASLIJEĐE LIBURNIJE.....	11
4. MJERE ZAŠTITE KULTURNO-POVIJESNE BAŠTINE U DOKUMENTIMA PROSTORNOG UREĐENJA.....	20
4.1. Razine dokumenata prostornog uređenja	21
4.1.1. Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske.....	21
4.1.2. Prostorni i urbanistički planovi.....	22
4.2. Prostorni plan Primorsko-goranske županije.....	23
4.2.1. Prostorni i urbanistički planovi lokalne razine – područje Liburnije	27
4.2.2. Prostorni plan uređenja Grada Opatije–zaštita kulturne baštine	30
4.2.3. Prostorni plan uređenja Općine Lovran–zaštita kulturne baštine.....	32
4.2.4. Prostorni plan uređenja Općine Matulji–zaštita kulturne baštine.....	34
4.2.5. Prostorni plan uređenja Općina Mošćenička Draga–zaštita kulturne baštine	36
5. PROVEDBA DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA.....	40
5.1. Zaštita kulturno-povijesnog naslijeđa u aktima prostornog uređenja i gradnje.....	40
5.2. Kulturno-turistički centar u Opatiji, Nikole Tesle 5-Centar GERVAIS	42
5.3. Vila Elsa, Lovran, Šetalište Maršala Tita 44.....	48
5.4. Villa Albina, Mošćenička Draga, Ulica Aleksandra Rosovića 8	53
ZAKLJUČAK.....	58
LITERATURA	60

POPIS SLIKA

1. Urbane cjeline upisane u Registar kulturnih dobara RH na području Primorsko-goranske županije (Izvor: <https://zavod.pgz.hr/>) 10.6.2019.
2. Zaštićena graditeljska baština na području Primorsko-goranske županije (Izvor: Izvješće o stanju okoliša PGŽ)
3. Evidentirana graditeljska baština na području Primorsko-goranske županije (Izvor: Izvješće o stanju okoliša PGŽ)
4. Naslovna stranica knjige „*Graditeljska baština*“, Primorsko-goranska županija, Rijeka, 2005.
5. Sučelje internetske stranice Zavoda (Izvor: <https://zavod.pgz.hr/>) 25.08.2019.
6. Povijesne granice Liburnije (Izvor: <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1538>) 10.6.2019.
7. Tlocrt Veprinca (Izvor: <http://www.casopis-gradjevinar.hr/assets/Uploads/JCE-64201204RUBRIKE3Kasteli.pdf>) 10.6.2019
8. Tlocrt Lovrana (Izvor: <http://www.casopis-gradjevinar.hr/assets/Uploads/JCE-64201204RUBRIKE3Kasteli.pdf>, 10.6.2019
9. Tlocrt Mošćenica (Izvor: <http://www.casopis-gradjevinar.hr/assets/Uploads/JCE-64201204RUBRIKE3Kasteli.pdf>, 10.6.2019.
10. Tlocrt Brseča (Izvor: <http://www.casopis-gradjevinar.hr/assets/Uploads/JCE-64201204RUBRIKE3Kasteli.pdf>) 10.6.2019.
11. Zaštićena nepokretna kulturna dobra po JLS, Izradila autorica
12. Zaštićena nepokretna kulturna dobra po cjelinama, Izradila autorica
13. Zaštićena pojedinačna nepokretna kulturna, Izradila autorica
14. Liburnijsko priobalje, Foto: Ljiljana Car
15. Karta kulturne baštine RH (Izvor: <http://www.hzpr.hr/strategija/e-knjiga.pdf>), 30.8.2019.
16. Karta zaštite kulturno-povijesnog naslijeđa na području PGŽ (Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovizupanija/5/karte/karta-3b.pdf>) 20.8.2019.
17. Karta zaštite kulturno-povijesnog naslijeđa na području PGŽ- Liburnijski dio (Izvor:

<https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovizupanija/5/karte/karta-3b.pdf>)

20.8.2019.

18. Sustav naselja na području Grada Opatije

Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/16/IDPPUG-Opatije.pdf>,

30.6.2019.

19. Područja posebnih uvjeta korištenja kulturno-povijesnog naslijeđa na području Grada

Opatije, Izvor: [https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/529/karte/karta-](https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/529/karte/karta-3a.pdf)

[3a.pdf](https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/529/karte/karta-3a.pdf) 30.06.2019.

20. Sustav naselja na području Općine Lovran,

Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/37/PPUO-LOVRAN.pdf>,

15.07.2019.

21. Područja posebnih uvjeta korištenja na području Općine Lovran, Izvor:

<https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/150/karte/karta-3a.pdf>

[19.07.2019.](https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/150/karte/karta-3a.pdf)

22. Područja posebnih uvjeta korištenja na području Općine Matulji

Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/40/karte/karta-31.pdf>,

22.07.2019.

23. Župna crkva Sv. Luke Evangelista, Rukavac

Izvor: [http://fluminensia.org/wp-content/uploads/2012/10/rukakav-matulji-crkva-](http://fluminensia.org/wp-content/uploads/2012/10/rukakav-matulji-crkva-sveti-luka.jpg)

[sveti-luka.jpg](http://fluminensia.org/wp-content/uploads/2012/10/rukakav-matulji-crkva-sveti-luka.jpg), 11.08.2019.

24. Sustav naselja na području Općine Mošćenička Draga

Izvor: [https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/41/ppuo-moscenicka-](https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/41/ppuo-moscenicka-draga.pdf)

[draga.pdf](https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/41/ppuo-moscenicka-draga.pdf), 15.08.2019.

25. Mošćenice, Foto: Ljiljana Car

26. Brseč, Izvor: <http://www.brsec.be/Brsecexplicit/brsecjpg.html>, 20.8. 2019.

27. Područja posebnih uvjeta korištenja na području Općine Mošćenička Draga, Izvor:

<https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/219/karte/karta-3a.pdf> 15.08.2019.

28. Centar GERVAIS (Foto: Ljiljana Car)

29. Način i uvjeti gradnje u središtu Opatije, UPU naselja Opatija

Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/234/karte/karta-42a.pdf>

20.08.2019.

30. Uvjeti korištenja, uređenja uređenja i zaštite prostora, UPU naselja Opatija

Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/234/karte/karta-32a.pdf>

20.08.2019.

31. Centar GERVAIS (Foto: Ljiljana Car)

32. Vila Elsa (Foto: Ljiljana Car)

33. Korištenje i namjena površina, UPU naselja Lovran, Izvor:

<https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/244/karte/karta-1.pdf>

20.08.2019.

34. Područja posebnih uvjeta korištenja, UPU naselja Lovran, Izvor:

Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/189/karte/karta-3a.pdf>

20.8.2019.

35. Vila Albina (Foto: Ljiljana Car)

36. Građevinska područja naselja k.o. KRAJ, PPU Općine Mošćenička Draga

Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/219/karte/karta-4c.pdf>

21.08.2019.

37. Kulturno-povijesna graditeljska cjelina-urbanistička cjelina PPU Općine Mošćenička

Draga, Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/219/karte/karta-3a.pdf>, 21.08.2019.

POPIS TABLICA

Tablica 1: Popis zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara na području Grada Opatije (Izradila autorica 2019.)

Tablica 2: Popis zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara na području Općine Lovran (Izradila autorica 2019.)

Tablica 3: Popis zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara na području Općine Matulji (Izradila autorica 2019.)

Tablica 4: Popis zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara na području Općine Mošćenička Draga (Izradila autorica 2019.)

Tablica 5: Popis prostornih i urbanističkih planova Grada Opatije (Izradila autorica,2019.)

Tablica 6: Popis prostornih i urbanističkih planova Općine Lovran (Izradila autorica,2019.)

Tablica 7: Popis prostornih i urbanističkih planova Općine Matulji (Izradila autorica,2019.)

Tablica 8: Popis prostornih i urbanističkih planova Općine Mošćenička Draga (Izradila autorica, 2019.)

1. UVOD

Kulturno-povijesna baština odražava bogatstvo čovjekova stvaralaštva kroz povijest. Upoznavanjem svoje baštine, njenim čuvanjem i održavanjem prenosimo svoju povijesnu ostavštinu budućim generacijama u cilju očuvanja kulturnog identiteta nas samih i prostora u kojem živimo. Definiciju kulturnog naslijeđa teško je jednoznačno odrediti. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske u Strategiji zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine definira kulturnu baštinu kao materijalne i nematerijalne tragove, ostake i proizvode djelovanja ljudske vrste kroz evoluciju ili koja će to u određenom trenutku postati.¹ Kulturna dobra podijeljena su prema vrstama na nepokretna, pokretna i nematerijalna kulturna dobra.

U nepokretnu kulturnu baštinu ubrajaju se pojedinačne građevine, kompleksi građevina, zatim kulturno-povijesne cjeline te krajolici koji imaju svojstvo trajno zaštićenog kulturnog dobra ili je nad njima uspostavljena preventivna zaštita. Nepokretna kulturna dobra čine graditeljsku baštinu, koja je sastavni dio okoliša kao dio okruženja koji je stvorio čovjek.² Republika Hrvatska bogata je graditeljskim naslijeđem stvaranim kroz dvadeset pet stoljeća duge tradicije još od gradnje ilirskih naselja, grčkih i rimskih gradova do srednjevjekovnih gradova iz renesansnog i baroknog doba. Kroz tisućljeća stvaranja urbane kulture stekli smo neprocjenjivo kulturno-povijesno naslijeđe. Prema popisu iz 2017. godine u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske bilo je upisano je 5608 dobara graditeljske baštine, koju je potrebno zaštititi, očuvati, unaprijediti i revitalizirati.³

¹ Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Strategija 2011.-2015.

² Zakono o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (Narodne novine br. 69/99, 151/103, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14)

³ OBAD ŠČITAROCI, M.:Uvod u znanstveni kolokvij, str. 6-11

Primorsko-goranska županija obiluje vrijednim kulturno-povijesnim naslijeđem koje se prema konzervatorskim kriterijima na području priobalja može podijeliti na arheološke zone, etno zone, graditeljske cjeline i povijesne građevine. Raznolikost brojnih gradskih i seoskih naselja, pojedinačne građevine, sakralne i civilne, predstavljaju bogatstvo graditeljskog naslijeđa od državnog i županijskog značenja, kojeg je potrebno primjereno zaštititi i očuvati osiguravanjem prostorno-planskih preduvjeta kao mjera zaštite i revitalizacije. Prostorni su planovi stoga jedan od osnovnih instrumenata zaštite graditeljskog naslijeđa. Županijskim planom i planovima općina i gradova kontinuirano se prati stanje u prostoru kroz sustav prostornog uređenja, analizom i usporedbom stanja u prostoru u odnosu na prethodno donesenu prostorno-plansku dokumentaciju. Razvojne potrebe područja Primorsko-goranske županije ostvaruju se na način da se zaštita povijesno- kulturne baštine uključi u sadašnje i buduće tokove života.⁴ Na području naše Županije, kao i u drugim dijelovima Hrvatske, budućnost graditeljskog naslijeđa usko je povezana s turizmom pa je potrebno postići skladan i održiv odnos, zbog opasnosti obezvrijeđivanja kulturnog naslijeđa u svrhu što veće zarade.⁵

Tema ovoga rada su prostorni planovi i njihova provedba u funkciji zaštite kulturno-povijesnog naslijeđa Liburnije. Područje Liburnije odabrala sam zato što radim u Upravnom odjelu za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Primorsko-goranske županije u Ispostavi u Opatiji, na poslovima izdavanja akata prostornog uređenja i gradnje upravo na području Liburnijskog priobalnog pojasa od Voloskog do Medveje. Na ovom su području brojne građevine zaštićene kao kulturna dobra, a mnoge su zaštitom obuhvaćene posredno jer se nalaze unutar zaštićenih kulturno-povijesnih cjelina pa se u radu na dnevnoj bazi susrećem s potrebom utvrđivanja mjera zaštite kulturnih dobara. Ona se osim na temelju prostornih planova, utvrđuju osobito u suradnji s Ministarstvom kulture, Upravom za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Rijeci.

⁴ Razvojna Strategija Primorsko-goranske županije 2016.-2020.

⁵ OBAD ŠČITAROCI, M.:Uvod u znanstveni kolokvij, str. 6-11

U prvome dijelu rada ukratko će se iznijeti podaci o Primorsko-goranskoj županiji i njezinu kulturno-povijesnom naslijeđu, a zatim detaljnije podaci o graditeljskom naslijeđu Liburnijskog područja. U nastavku se daje prikaz dokumenata prostornog uređenja po vrstama i razinama detaljno za četiri jedinice lokalne samouprave koje su predmetom obrade u ovome radu-za Grad Opatiju te Općine Lovran, Matulji i Mošćenička Draga. Navodi se na koji je način obrađena zaštita kulturno-povijesnog naslijeđa u tim planovima.

U završnom dijelu rada na nekoliko se konkretnih primjera prikazuje kako se utvrđuju mjere zaštite u provedbi dokumenata prostornog uređenja, odnosno prilikom izdavanja građevinskih dozvola. Cilj rada je prikazati ulogu prostornih planova i njihove provedbe u zaštiti vrijednog kulturno-povijesnog naslijeđa.

2. KULTURNO-POVIJESNA BAŠTINA PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE

Graditeljsko naslijeđe koje ima svojstvo kulturnog dobra čine povijesne pojedinačne građevine ili kompleksi građevina, kulturno-povijesne cjeline i krajolici. Zbog svojih spomeničkih vrijednosti prepoznata su, vrednovana i zaštićena nepokretna kulturna dobra. Povijesne pojedinačne građevine ili kompleksi su pojedinačna kulturna dobra sa vrlo prepoznatljivim u prvoj mjeri povijesnim značenjem u koje se ubrajaju javne građevine i kompleksi (stambene, javne, poslovne i ostale namjene), obrambene građevine i kompleksi (fortifikacijski kompleksi, utvrde i dr.), sakralne građevine i kompleksi (crkve, samostani, i dr.), memorijalne građevine i kompleksi i urbana oprema. Kulturno-povijesne cjeline čine skupinu gradskih ili seoskih građevina sa izraženom povijesnom i arheološkom vrijednosti povezanih u jednu prostornu cjelinu sličnih obilježja (povijesna naselja ili njegovi dijelovi i povijesno-memorijalna područja).⁶

Primorsko-goranska županija jedna je od sedam jadranskih županija. Kopneni dio Županije prostire se na 3587 km² površine, a površina morskog dijela – akvatorija prostire se na 4344 km² površine i obuhvaća veliki broj stalno naseljenih otoka: Krk, Cres, Rab i Lošinj i otoke lošinjskog arhipelaga: Unije, Ilovik, Susak i Srakane. Razvedenost obale, povoljni klimatski uvjeti, blizina Europe i prometni položaj, utjecali su na razvoj gospodarskih djelatnosti vezanih uz more. Prirodni, društveni i gospodarski sustavi uvjetovali su podjelu Županije na tri cjeline-mikroregije: Gorski kotar, Otoci i Priobalje.⁷ Priobalno područje naše Županije proteže se na tri prostorne cjeline: Opatijsko primorje, Riječko primorje i Vinodolsko primorje od Mošćeničke Drage do Novog Vinodolskog. Opatijsko primorje odnosno područje Liburnije obuhvaća četiri jedinice lokalne samouprave: Grad Opatija, Općina Matulji, Općina Lovran i Općina Mošćenička Draga. Prostorne cjeline priobalja, Gorskog kotara i otoka obiluju bogatom i raznolikom kulturno-povijesnom baštinom upisanom u Registar kulturnih dobara koja su već zaštićena ili su predložena za registraciju.

⁶ Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=27>

⁷ Razvojna strategija PGŽ 2016.-2020.

Na goranskom području nema veliki broj povijesnih urbanih cjelina, nego su u većoj mjeri zastupljene ruralne cjeline tradicijskog graditeljstva. Najpoznatiji primjeri pojedinačnih građevina i kompleksa su Kuća Mance u Kutima, Kuća Delač u Delačima i kuća Ožanić-Žižek u Delačima. Područje obiluje naseljima s etnografskim obilježjima, etno zonama, etno i sakralnim spomenicima.

Otočko područje županije čine otoci Krk, Cres, Rab i Lošinj s bogatom i jedinstvenom kulturno-povijesnom baštinom i velikim brojem nepokretnih kulturnih dobara (urbane cjeline, ruralne celine, etno zone i etno spomenici, pojedinačne građevine i kompleksi i povijesne građevine.)

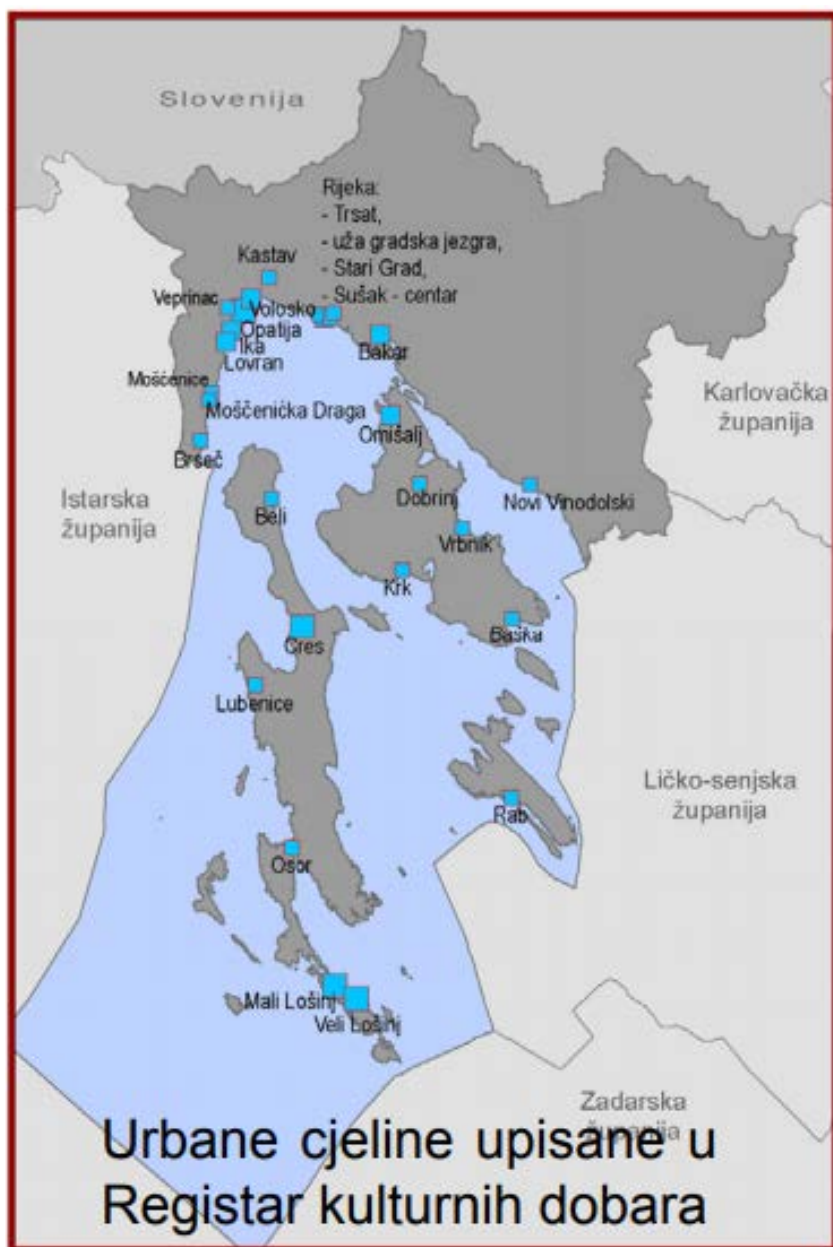
Priobalno područje iznimno je bogato graditeljskim cjelinama smještenim na prirodno zaštićenim mjestima na strmim uzvisinama uz obalu ili prikladnim nizinskim položajem. Veliki broj gradića i naselja na priobalnom području formirao se još u srednjevjekovnom razdoblju.

U urbanim cjelinama Rijeke i Bakra sačuvana je mjestimično samo uža povijesna jezgra. Povijesni gradići od Mošćeničke Drage do novog Vinodolskog posebno su izloženi devastaciji ekspanzijom turizma. Brseč, Mošćenice, Veprinac i Kastav imaju tendenciju demografskog izumiranja pa time i propadanja postojećeg građevinskog fonda. Cres, Krk, Omišalj, Vrbnik i Rab imaju sačuvane reprezentativne zgrade javne i stambene namjene, te sakralne građevine. U mjestima Lubenice i Beli, postignut je skladan odnos s okolnim krajolikom, dok je Osor izgubio sve vitalne funkcije.⁸

Na području naše Županije stupanj istraženosti kulturno-povijesnog naslijeđa vrlo je neujednačen iako su predmetom kontinuiranog istraživanja. Postoji veliki broj evidentiranih, potencijalno vrijednih, ali još uvijek nedovoljno istraženih povijesnih urbanističkih cjelina, arheoloških lokaliteta i povijesnih građevina i sklopova.

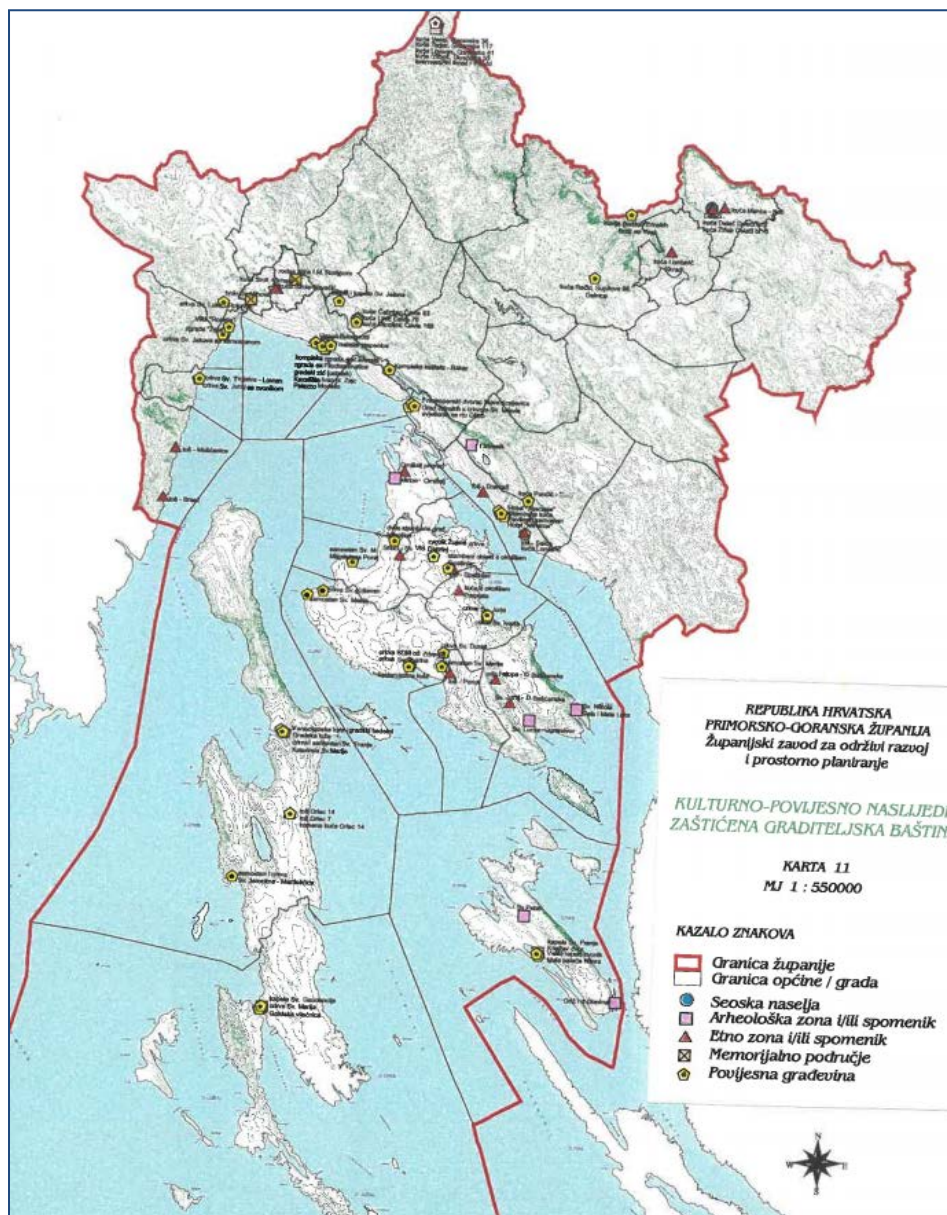
One koje su već istražene i zaštićene prikazane su na Slici 1.

⁸ RAFAJLOVIĆ-DRAGOVIĆ, G., et.al. Graditeljska baština, str. 9.-11.; 316-317

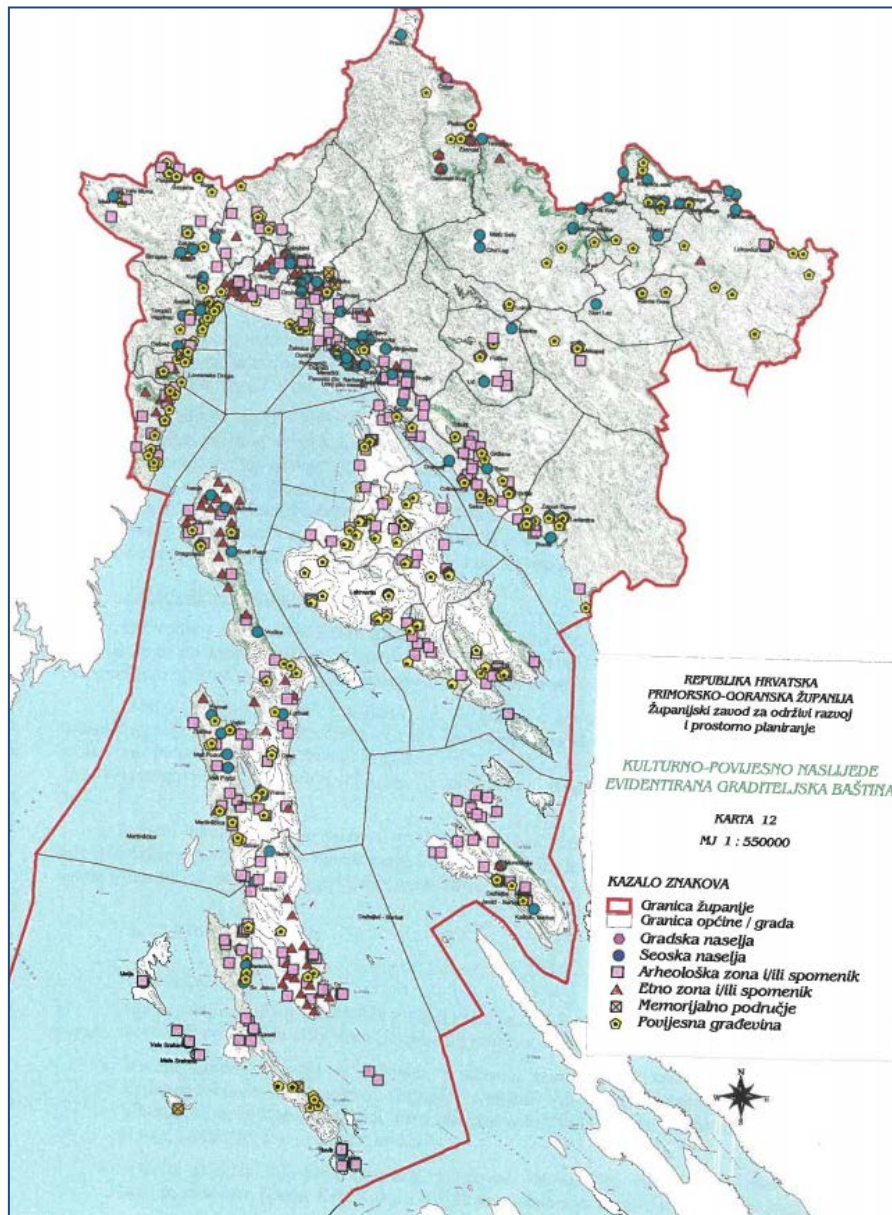

Slika 1: Urbane cjeline upisane u Registar kulturnih dobara RH na području Primorsko-goranske županije (Izvor: <https://zavod.pgz.hr/>)

Primorsko-goranska županija kontinuirano vodi evidenciju o zaštićenim kulturnim dobrima klasificiranim prema vrstama, podacima o naselju i jedinici lokalne samouprave na čijem se području pojedino kulturno dobro nalazi, kao i godini proglašenja zaštićenog kulturnog dobra. Zaštićena i evidentirana graditeljska baština na području naše Županije prikazana je na slikama 2 i 3.

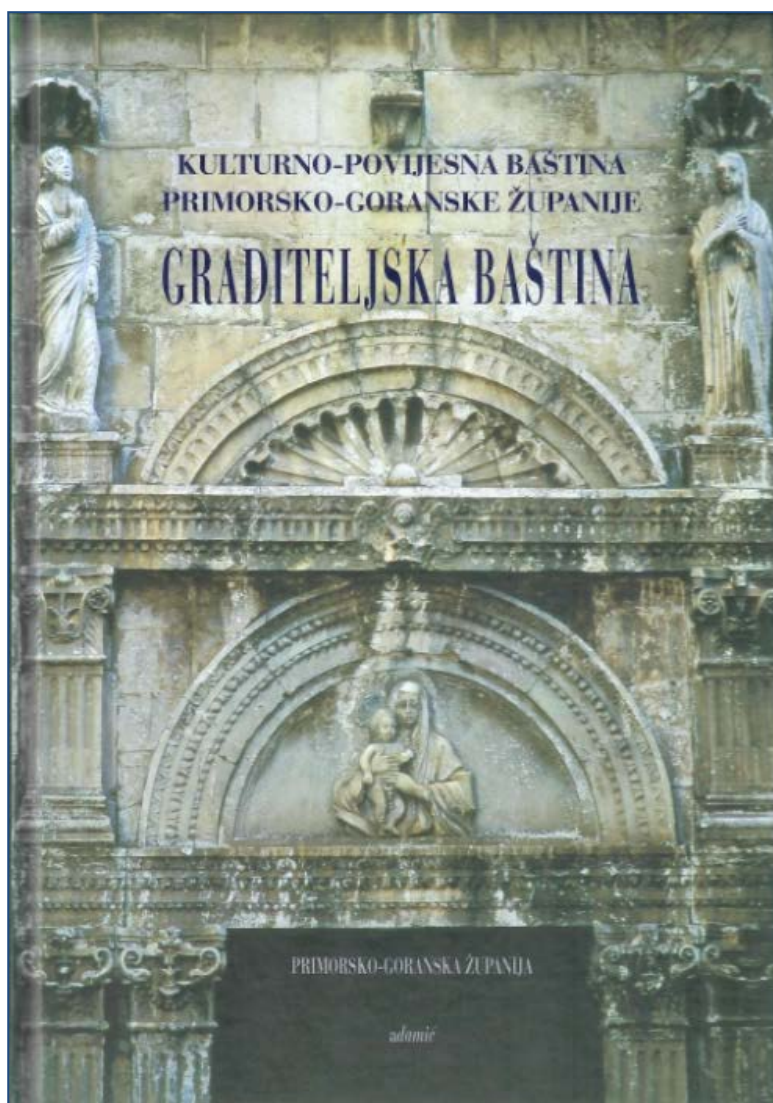

Slika 2: Zaštićena graditeljska baština na području Primorsko-goranske županije
(Izvor: Izvješće o stanju okoliša PGŽ)

Slika 3: Evidentirana graditeljska baština na području Primorsko-goranske županije
(Izvor: Izvješće o stanju okoliša PGŽ)

Uvažavajući vrijednosti graditeljske tradicije u duhu zaštite za buduće generacije i održivi razvoj, Županija je u suradnji s Javnom ustanovom Zavodom za prostorno uređenje pokrenula projekt revitalizacije kulturno-povijesnog naslijeđa na svom prostoru. Program revitalizacije temelji se na aktivnoj zaštiti kulturnog dobra, njegovom očuvanju i primjerenom korištenju. U okviru programa revitalizacije posebna pažnja posvećena je promidžbi kulturno-povijesne baštine i edukaciji društva, pa je u tu svrhu objavljena knjiga „Graditeljska baština“, kao rezultat dugogodišnjeg istraživanja, sistematizacije i valorizacije kulturne baštine na području naše Županije. (Slika 4).

Slika 4: Naslovna stranica knjige “Graditeljska baština”

Zavod, kao prema Zakonu o prostornom uređenju, nadležna institucija za vođenje informacijskog sustava prostornog uređenja, prikuplja podatke na cijelom području Županije i pohranjuje u GIS bazu podataka koja sadrži podatke o obuhvatima prostornih planova, geodetske podatke, te grafičke prikaze prostornih planova svih razina za područje Primorsko-goranske županije. GIS baze prostornih planova uređenja općina i gradova dostupne su pomoću preglednika- <http://www.zavod.pgz.hr>.⁹ (Slika 5) Kao trajni zadatak Zavod je pokrenuo izradu hipermedijske baze podataka „Kulturno-povijesno naslijeđe Primorsko-goranske županije“.

Slika 5: Sučelje internetske stranice Zavoda (Izvor: <https://zavod.pgz.hr/>)

⁹ Izvor: Androić, J. <https://zavod.pgz.hr/docs/zpzuHR/documents/259/1.0/Original.pdf>

3. GRADITELJSKO NASLIJEĐE LIBURNIJE

Liburnijom danas nazivamo uski obalni pojas sjeveroistočnog dijela Istre koji obuhvaća područje Grada Opatije, područje Općine Lovran i Općine Mošćenička Draga. Kraj je dobio ime po Liburnima, jednom od ilirskih plemena, koji su živjeli na našem priobalju još od prapovijesnog doba. Povijesne granice Liburnije prikazane su na slici 6. U ovome radu obrađuje se još i područje Općine Matulji za koje akte prostornog uređenja i gradnje izdaje Ispostava u Opatiji, Upravnoga odjela za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Primorsko-goranske županije.

Slika 6: Povijesne granice Liburnije (Izvor: <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1538>)

Prednosti Liburnijskog prostora osim povoljnog geografskog položaja, mora, plaža, uvala i klime, upravo su vrijednosti urbanog i ruralnog povijesnog naslijeđa iznimne kulturno-povijesne vrijednosti.¹⁰

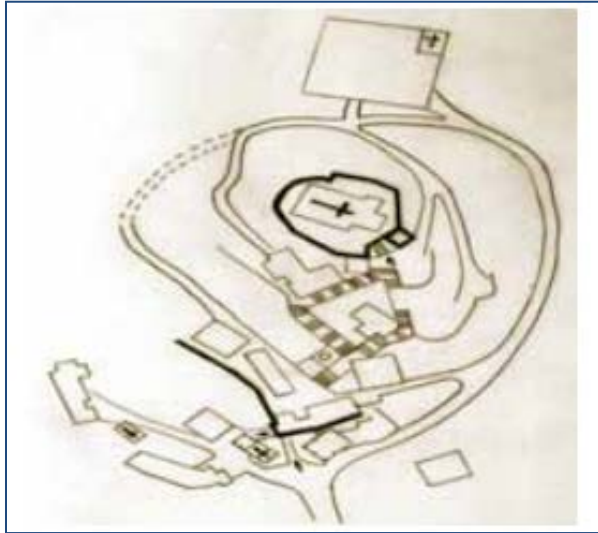
U graditeljsku baštinu na području Liburnije ubrajaju se stari liburnijski gradovi izgrađeni na prirodno zaštićenim mjestima na vrhovima brežuljaka uz more ili u zaleđu (akropolska naselja): Mošćenice, Veprinac i Kastav koja datiraju još iz srednjeg vijeka i predstavljaju jedinstveno kulturno i spomeničko naslijeđe.¹¹

Zbog svoje osobitosti, neprocijenjive vrijednosti i izloženosti trajnim utjecajima modernizacije te snažne potrebe za revitalizacijom svakako je potrebno spomenuti četiri kaštela smještena u obalnom pojasu Liburnije, kao primjer srednjovjekovnih starih gradova podignutih na hridinama iznad mora i uvrštenih u zaštićene kulturno-povijesne cjeline: Veprinac (Slika 7), Lovran (Slika 8), Mošćenice (Slika 9) i Brseč (Slika 10). Jedinstvenost lovranskog kaštela je što je jedini od spomenutih kaštela izgrađen na morskoj obali. Kašteli su primjer prapovijesnih gradskih urbanističkih organizacija, a svaki od njih u svojoj zaštićenoj cjelini sadrži kompleks župne crkve, prepoznatljive ostatke obrambenih zidova, trg, gradska vrata, ulice i vrijedne pojedinačne građevine.¹²

¹⁰ RAFAJLOVIĆ-DRAGOVIĆ, G., et.al. Graditeljska baština, str. 96.

¹¹ VAHTAR-JURKOVIĆ, K. Istraživanje urbanističkog razvoja Opatije

¹² REGAN, K.;NADILO, B.:Utvrdne Ćićarije, Kastavštine i Istarske Liburnije, str. 340-344

Slika 7: Tlocrt Veprinca

Slika 8: Tlocrt Lovrana

Slika 9: Tlocrt Mošćenica

Slika 10: Tlocrt Brseča

Izvor slika 7, 8, 9 i 10

(<http://www.casopis-gradjevinar.hr/assets/Uploads/ICE-64201204RUBRIKE3Kasteli.pdf>)

Popis kulturno-povijesnih cjelina i pojedinačnih građevina koje su zaštićene i upisane u Registar nepokretnih kulturnih dobara Ministarstva kulture Republike Hrvatske po jedinicama lokalne samouprave daje se u tablicama 1. – 4.

Tablica 1: Popis zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara na području Grada Opatije (Izradila autorica 2019., prema podacima Ministarstva kulture RH)

Naselje:		Naziv	Vrsta	Oznaka dobra
1.	Opatija	Povijesna urbana cjelina naselja Volosko	kulturno-povijesna cjelina	Z-2696
2.	Opatija	Urbanistička cjelina Grada Opatija	kulturno-povijesna cjelina	Z-2690
3.	Opatija	Crkva sv. Jakova	pojedinačno	Z-788
4.	Opatija	Vila Angiolina s perivojem	pojedinačno	Z-6727
5.	Opatija	Hotel Imperial	pojedinačno	Z-6728
6.	Opatija	Zgrada Zora	pojedinačno	RRI-0252
7.	Opatija	Vila Rozalija	pojedinačno	Z-110
8.	Opatija	Vila Kesselstadt	pojedinačno	Z-3699
9.	Opatija	Cassino di Lettura	pojedinačno	Z-839
10.	Opatija	Arhitektonski sklop Evangekističke crkve	pojedinačno	Z-6405
11.	Ičići	Vila Münz	pojedinačno	Z-12
12.	Veprinac	Povijesna urbana cjelina naselja Veprinac	kulturno-povijesna cjelina	Z-2693
13.	Mala Učka	Ruralna cjelina Mala Učka	kulturno-povijesna cjelina	Z-5090
14.	Mala Učka	Arheološka zona Molinarska Draga-Podmaj	kulturno-povijesna cjelina	Z-2729

*Tablica 2: Popis zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara na području Općine Lovran
(Izradila autorica 2019., prema podacima Ministarstva kulture RH)*

Naselje:		Naziv	Vrsta	Oznaka dobra
1.	Lovran	Povijesna cjelina naselja Lovran	kulturno-povijesna cjelina	Z-2695
2.	Lovran	Crkva sv. Jurja	pojedinačno	Z-343
3.	Lovran	Kapela svetog Trojstva u Lovranu	pojedinačno	Z-111
4.	Lovranska Draga	Arheološka zona kanjona Lovranska Draga i Medvejice	kulturno-povijesna cjelina	Z-2728

*Tablica 3: Popis zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara na području Općine Matulji
(Izradila autorica 2019., prema podacima Ministarstva kulture RH)*

Naselje:		Naziv	Vrsta	Oznaka dobra
1.	Rukavac	Brežuljak sa spaljenom crkvom sv. Luke, zgradom stare škole, te grobljem s kapelom sv. Roka	kulturno-povijesna cjelina	RRI-0219-1969
2.	Rukavac	Ruralna cjelina zaseoka Andrejići	kulturno-povijesna cjelina	RRI-0316-1972
3.	Veli Brgud	Ruralna cjelina	kulturno-povijesna cjelina	RRI-0221-1969
4.	Veli Brgud	Crkva bezgrešnog začeća Blažene djevice Marije	pojedinačno	Z-1993
5.	Veli Brgud	Crkva sv. Nikole	pojedinačno	Z-1988
6.	Pasjak	Crkva sv. Mihovila	pojedinačno	Z-2721

Tablica 4: Popis zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara na području Općine Mošćenička Draga (Izradila autorica 2019., prema podacima Ministarstva kulture RH)

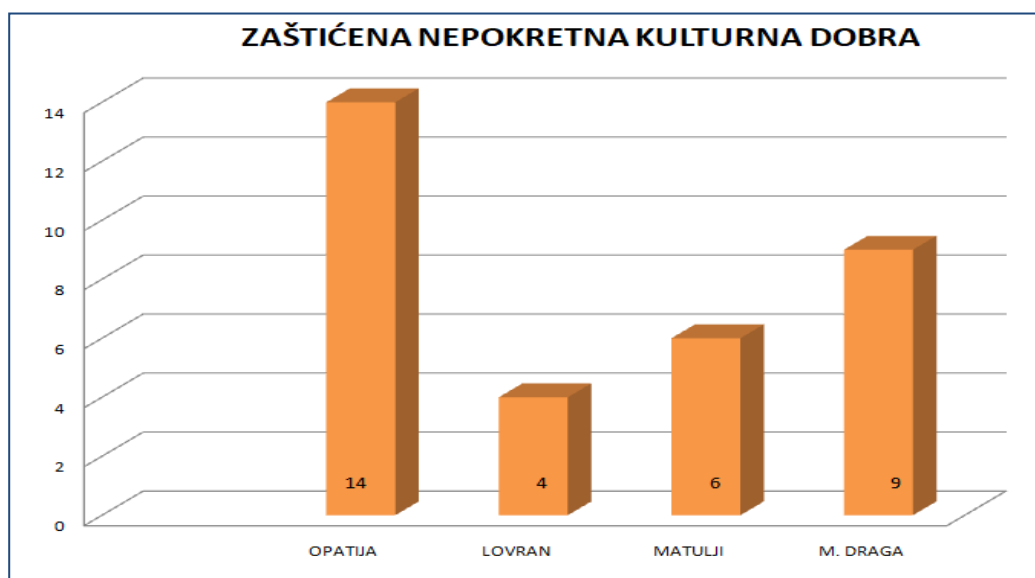
Naselje:		Naziv	Vrsta	Oznaka dobra
1.	M. Draga	Povijesna urbanistička cjelina Mošćenička Draga	kulturno-povijesna cjelina	Z-5299
2.	Mošćenice	Povijesna urbana cjelina naselja Mošćenice	kulturno-povijesna cjelina	Z-2696
3.	Brseč	Urbanistička cjelina naselja Brseč	kulturno-povijesna cjelina	Z-2692
4.	Kraj	Ruralna cjelina Kraj	kulturno-povijesna cjelina	RRI-0213
5.	Zagore	Ruralna cjelina Zagore-Brseč	kulturno-povijesna cjelina	Z-5096
6.	Mošćenice	Arheološka zona kanjona Draga i Peruna	kulturno-povijesna cjelina	Z-2733
7.	Brseč	Rodna kuća Eugena Kumičića	pojedinačno	Z-6684
8.	Brseč	Toš	pojedinačno	Z-794
9.	Mošćenice	Toš-mlin za masline	pojedinačno	Z-154

Iz prikaza tablica razvidno je da se na području Liburnije nalazi ukupno trideset i tri zaštićena nepokretna kulturna dobra od čega su 15 kulturno-povijesnih cjelina i 18 pojedinačnih nepokretnih kulturnih dobara.

Na području Grada Opatije zaštićene su u sklopu naselja Opatija dvije kulturno-povijesne cjeline (Volosko i Opatija), te osam pojedinačnih građevina (dvije crkve-crkva Sv. Jakova i Evangelistička crkva, jedan hotel-Hotel Imperial, dvije zgrade javne namjene-Zgrada Zora i Cassino di Lettura, te tri vile od kojih dvije zajedno s pripadajućim perivojem-Vila Angiolina i Vila Rozalija). U Ičićima je zaštićena Vila Münz, u Veprincu povijesna urbana cjelina naselja, a u Maloj Učki ruralna cjelina naselja te jedna arheološka zona.

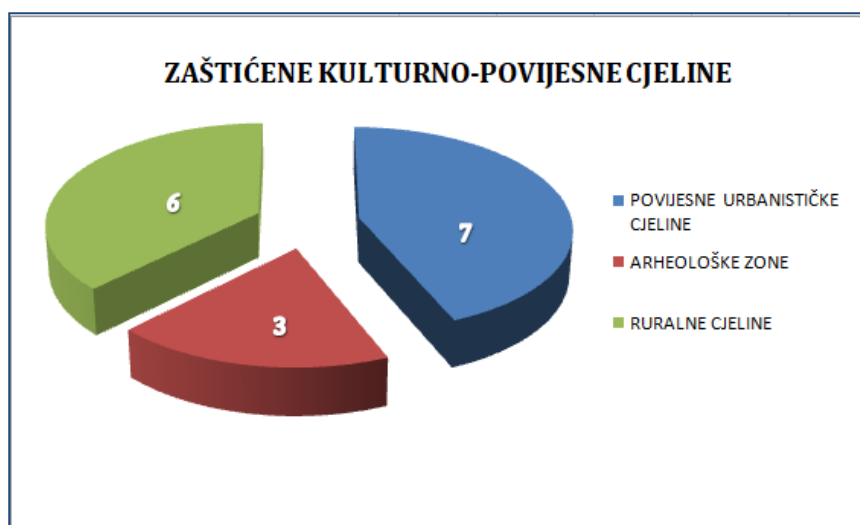
Na području Lovrana zaštićena je u sklopu naselja Lovran jedna kulturno-povijesna cjelina (Lovran), dvije pojedinačne građevine (Crkva Sv. Jurja i kapela Sv. Trojstva), te jedna arheološka zona. Na području Općine Matulji zaštićene su u sklopu naselja Rukavac dvije kulturno-povijesne cjeline. U sklopu naselja Veli Brgud zaštićena je jedna kulturno-povijesna cjelina i dvije pojedinačne građevine (crkve- crkva bezgrešnog začeća Blažene djevice Marije i crkva Sv. Nikole), te na području naselja Pasjak jedno pojedinačno kulturno dobro (crkva Sv. Mihovila). Na području Općine Mošćenička Draga u sklopu naselja Mošćenička Draga zaštićena je kulturno-povijesna cjelina (M. Draga), naselja Mošćenice zaštićena je jedna kulturno-povijesna cjelina (Mošćenice) i naselja Brseč zaštićena je jedna kulturno-povijesna cjelina (Brseč), zatim dvije kulturno-povijesne cjeline (ruralna cjelina Kraj i Zagore-Brseč), jedna kulturno-povijesna cjelina (arheološka zona) i tri pojedinačne građevine (rodna kuća Eugena Kumičića i dva toša).

Iz tablica je razvidno da je najveći broj zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara na području naselja Opatija, slijedi Mošćenička Draga, Matulji i Lovran. Broj zaštićenih kulturnih dobara po jedinicama lokalne samouprave na području Liburnije prikazan je u grafikonu (Slika 11).

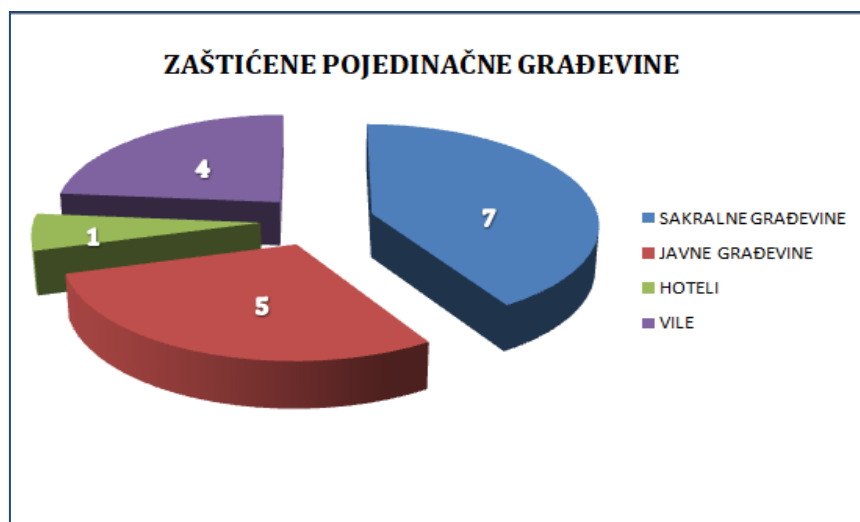
Slika 11: Zaštićena nepokretna kulturna dobra po JLS
(Izradila autorica 2019. prema podacima Ministarstva kulture RH)

Od ukupno 16 zaštićenih kulturno-povijesnih cjelina sedam je povijesnih urbanističkih cjelina, tri arheološke zone i šest ruralnih cjelina što je prikazano na grafikonu (Slika 12).

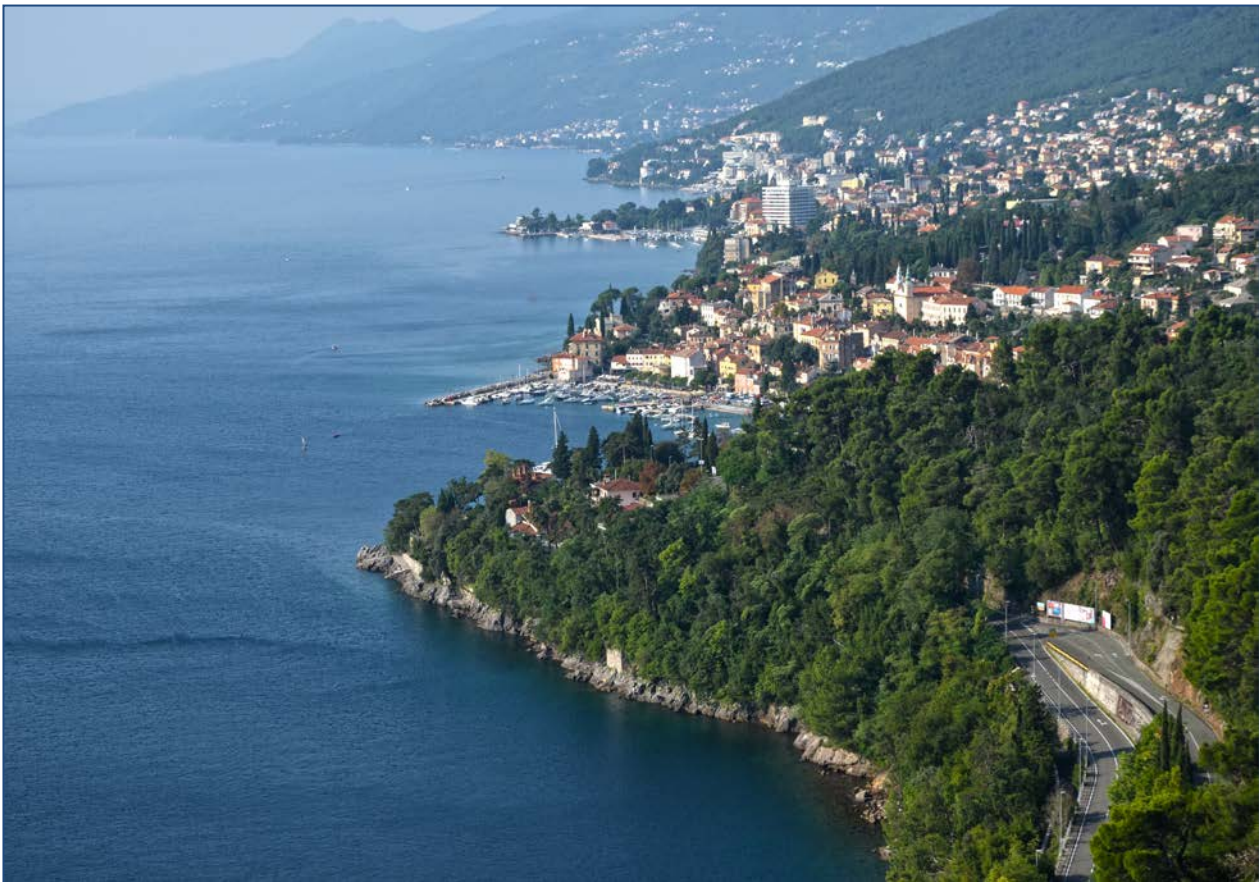
Slika 12: Zaštićena nepokretna kulturna dobra po cjelinama
(Izradila autorica 2019. prema podacima Ministarstva kulture RH)

Od ukupno 17 pojedinačnih zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara sedam je sakralnih građevina (crkava i kapela), pet javnih građevina, jedan hotel i četiri vile što je prikazano na grafikonu (Slika 13).

Slika 13: Zaštićena pojedinačna nepokretna kulturna
(Izradila autorica 2019. prema podacima Ministarstva kulture RH)

Od ukupno 17 pojedinačnih zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara prema klasifikaciji kulturnih dobara Ministarstva kulture RH, u sakralnu graditeljsku baštinu ubraja se pet kulturnih dobara, u profanu graditeljsku baštinu ubraja se osam kulturnih dobara, u sakralno-profano graditeljsku baštinu ubrajaju se dva kulturna dobra i u memorijalnu baštinu ubrajaju se dva kulturna dobra.

Slika 14. Liburnijsko priobalje (Foto: Ljiljana Car)

4. MJERE ZAŠTITE KULTURNO-POVIJESNE BAŠTINE U DOKUMENTIMA PROSTORNOG UREĐENJA

Prema Europskoj povelji regionalnog prostornog planiranja „prostorno planiranje je geografski izraz ekonomske, socijalne, kulturne i ekološke politike društva. Ono je istovremeno znanstvena disciplina, administrativna tehnika i politika zamišljena kao interdisciplinarni i globalni pristup usmjeren uravnoteženom regionalnom razvoju i fizičkoj organizaciji prostora prema cjelovitoj strategiji.“¹³

Proces prostornog planiranja ujedno podrazumijeva kontinuiranu provjeru mogućnosti korištenja određenog prostora, njegove zaštite i razvoja, uključujući i stalnu provjeru postojećih prostornih planova te mogućnosti njihovih izmjena i dopuna kojima bi se stanje u prostoru unaprijedilo i učinilo kvalitetnijim. Posebno je potrebno pritom voditi računa o zatečenom kulturno-povijesnom naslijeđu usmjereno na očuvanju njegovog izvornog oblika.

Zakon o prostornom uređenju (Narodne novine br. 153/13, 65/17, 114/18, 39/19) i propisi donijeti na temelju tog Zakona, uređuju sustav prostornog uređenja u Republici Hrvatskoj. Sustavom su obuhvaćeni subjekti, dokumenti, akti i postupci, koji osiguravaju praćenje stanja u prostoru. Rezultat svega je izrada, donošenje i provedba dokumenata prostornog uređenja. Županije, gradovi i općine donošenjem razvojnih i provedbenih planova na različitim razinama usmjeravaju razvoj svojih područja. Prostorni pokazatelji prikazani su u kartografskim prikazima, a posebno su označeni prostori u kojima se nalazi zaštićena kulturna baština, dok se u tekstualnom dijelu opisuju uvjeti zahvata u prostoru i načini zaštite kulturne baštine.¹⁴

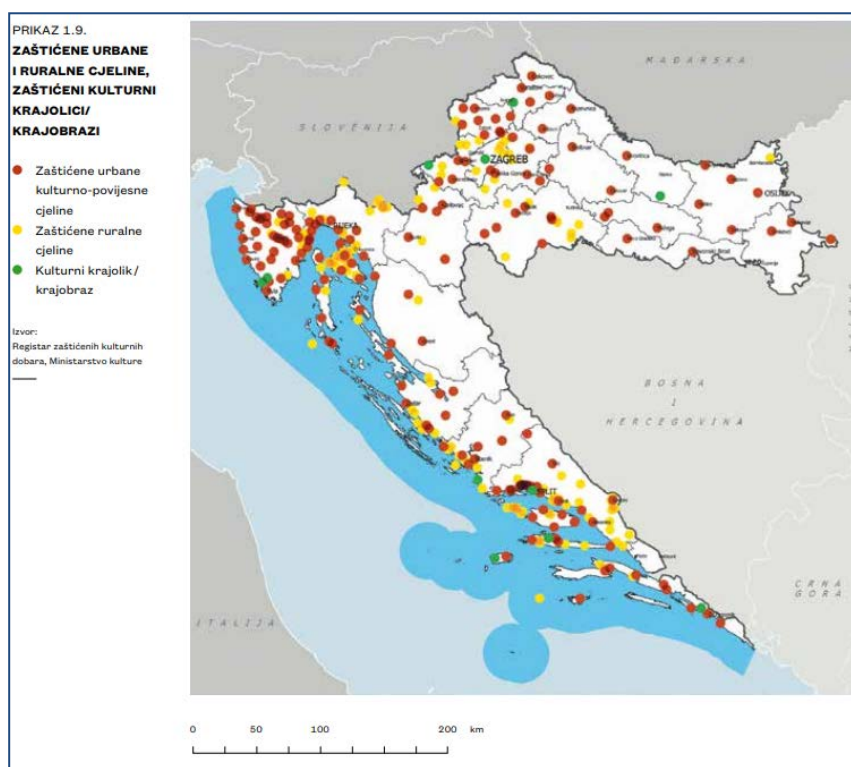
¹³ Europska povelja o regionalnom/prostornom planiranju (često nazivanoj „Torremlinska povelja“) koju je 1983. prihvatila Europska konferencija ministara nadležnih za prostorno planiranje (CEMAT)

¹⁴ Zakon o prostornom uređenju (Narodne novine br. 153/13, 65/17, 114/18, 39/19)

4.1. Razine dokumenata prostornog uređenja

4.1.1. Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske

Temeljni državni dokument usmjeravanja prostornog razvoja je Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske. Strategiju je donijelo Ministarstvo nadležno za poslove prostornog uređenja. Tekstualni dio Strategije opisuje dugoročne ciljeve prostornog, gospodarskog, društvenog i kulturnog razvoja i planiranja, dok se u grafičkom dijelu pojašnjavaju smjernice uređenja prostora. Strategijom prostornog razvoja RH, kao sastavni i nerazdvojni dio našeg prostora, obuhvaćena je i opisana bogata kulturna baština Republike Hrvatske, kao jedna od temeljnih vrijednosti prostora od izuzetnog značenja i osobitog interesa za državu.¹⁵ (Slika 15)

Slika 15. Karta kulturne baštine RH

(Izvor: <http://www.hzpr.hr/strategija/e-knjiga.pdf>)

¹⁵ Izvor: Strategija prostornog razvoja RH donesena je 13. lipnja 2017. godine (NN 106/17)

4.1.2. Prostorni i urbanistički planovi

Prostorni i urbanistički planovi su podzakonski akti državne, područne/regionalne i lokalne razine. Njima se određuju kratkoročni ciljevi i aktualni programi razvoja. Sastavni dio prostornih planova je tekstualni i grafički dio. Provedba ovih planova može biti neposredna i posredna. Posrednom provedbom daju se smjernice za izradu planova nižeg reda.¹⁶

Prostorni planovi državne razine:

- Državni plan prostornog razvoja
- Prostorni plan ZERP-a
- Prostorni plan epikontinentalnog pojasa RH
- Prostorni planovi područja posebnih obilježja (PPPPO)
- Urbanistički planovi uređenja državnog značaja

Prostorni planovi područne/regionalne razine:

- Prostorni planovi Županija
- Prostorni plan Grada Zagreba
- Urbanistički planovi uređenja županijskog značaja

Prostorni planovi lokalne razine:

- Prostorni planovi gradova ili općina
- Generalni urbanistički plan
- Urbanistički plan uređenja

¹⁶ VAHTAR-JURKOVIĆ, K.: Planiranje u urbanom prostoru i komunalna infrastruktura, ak.god. 2017./2018.

U svim navedenim vrstama i razinama prostornih planova obuhvaćena je zaštita kulturno-povijesnog naslijeđa s detaljnošću koja ovisi o razini plana.

U planovima višeg reda-prostornim planovima državne, županijske i lokalne razine navode se podaci o zaštićenim nepokretnim kulturnim dobrima u tekstu i na kartama te mjere zaštite koje je prilikom provedbe planova potrebno poštivati. Jednako tako daju se prijedlozi za buduću zaštitu onih kulturno-povijesnih cjelina i pojedinačnih građevina koje su prepoznate kao vrijedne. Urbanistički planovi kao najdetaljniji od navedenih dokumenata prostornog uređenja, donose konkretnije mjere zaštite koje će se u postupku izdavanja dozvola za gradnju finalizirati osobito posebnim uvjetima nadležnog konzervatorskog odjela Ministarstva kulture.

4.2. Prostorni plan Primorsko-goranske županije

Prostorni plan Primorsko-goranske županije temeljni je dokument županije kojim se planira uređenje prostora i daju se osnovne smjernice prostornog razvoja gradova i općina na prostoru županije. Uz ciljeve razvoja planom se određuje i zaštita prostora, koja uključuje zaštitu kulturno-povijesnog naslijeđa na cjelokupnom području Županije.¹⁷

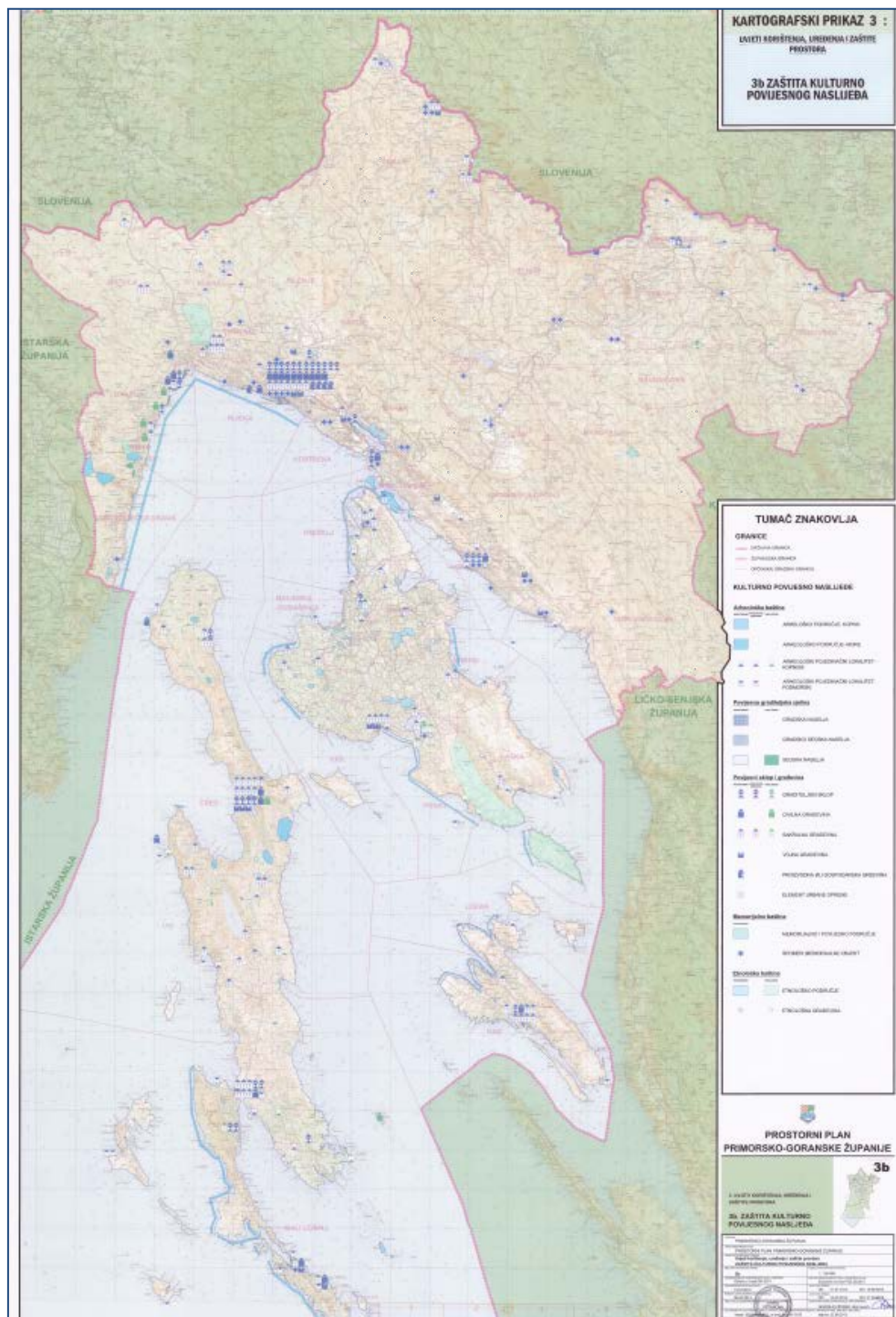
Na području Primorsko-goranske županije prema zadnjem upisu objavljenom na internetskim stranicama Ministarstva kulture RH, u Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske upisana su 394 nepokretna kulturna dobra, koja uključuju kulturno-povijesne cjeline (urbane cjeline, ruralne cjeline, arheološke i etno zone) i pojedinačna kulturna dobra. Istim prostornim planom predložena su nova područja i lokaliteti za registraciju: etnološka područja, seoska naselja, memorijalna i povijesna područja, etnološke građevine i sklopovi, građevine javne namjene, sakralne građevine i pojedinačni arheološki lokaliteti.

¹⁷ Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje PGŽ
https://zavod.pgz.hr/planovi_i_izvjesca/Prostorni_plan_PGZ

Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje PGŽ u okviru informacijskog sustava prostornog uređenja, ustrojila je Registar prostornih planova sa popisom svih važećih planova i planova u izradi na području Primorsko-goranske županije. Popis planova se na dnevnoj bazi ažurira i nadopunjuje kartografskim prikazima i obrazloženjima. U vrijeme pisanja ovoga diplomskog rada prema upisu u Registru broj planova na snazi je 803, a broj planova u izradi je 104.

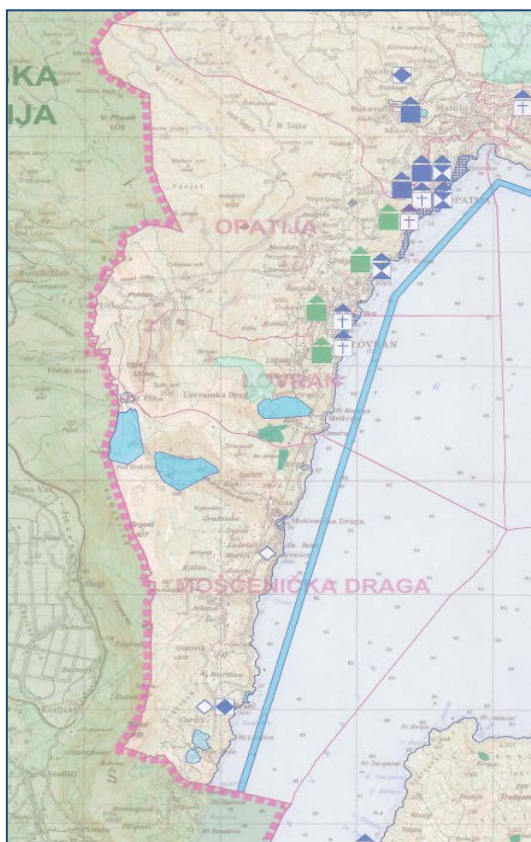
Odredbama Prostornog plana dane su smjernice za zaštitu urbanih cjelina a stupanj i režim zaštite propisani su sukladno mjerama zaštite iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske. Režimi zaštite podijeljeni su tri zone: zona „A“ koja obuhvaća kulturno-povijesne cjeline osobito vrijednih povijesnih struktura s režimom potpune zaštite (metode sanacije, konzervacije, restauracije, konzervatorske rekonstrukcije i prezentacije), zona „B“ koja obuhvaća dijelove kulturno-povijesnih cjelina sa vrijednim elementima povijesnih struktura različitog stupnja očuvanosti (metode konzervacije, rekonstrukcije, interpolacije, rekonstrukcije i integracije) i zona „C“ koja obuhvaća dijelove kulturno-povijesnih cjelina s prorijeđenim povijesnim strukturama i ambijentalnim zaštitnim režimom (metode obnove postojećih struktura i interpolacije uz uvjet očuvanja ambijentalnih karakteristika i krajobraza).

Na kartografskom prikazu br. 3-Prostornog plana Primorsko-goranske županije: Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora, 3b-zaštita kulturno-povijesnog naslijeđa prikazana su i označena: arheološka baština (arheološko područje na kopnu i moru) s pojedinačnim lokalitetima, registrirane i predložene povijesne graditeljske cjeline (gradska naselja, gradsko-seoska naselja i seoska naselja), registrirani, preventivno zaštićeni i predloženi povijesni sklop i građevine (graditeljski sklop, civilna, sakralna, vojna građevina i proizvodna i/ili gospodarska građevina, te element urbane opreme, zatim registrirana memorijalna baština (memorijalno i povijesno područje i spomen-memorijalni objekt) i registrirana i predložena za registraciju etnološka baština (etnološko područje i etnološka građevina). (Slika 16, 17)

Slika 16. Karta zaštite kulturno-povijesnog naslijeđa na području PGŽ
(Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zpzuHR/docsplanovizupanija/5/karte/karta-3b.pdf>)

Uz navedene stupnjeve zaštite za urbane cjeline planom se štiti vrijedni prostor poluurbanih i ruralnih cjelina od neodgovarajućih građevinskih zahvata odredbama koje propisuju očuvanje osnovne tipologije strukture naselja na način da se novi urbanistički zahvati dosljedno nadovežu na stariju ili se u potpunosti odvoje. Potrebno je izbjegavati intervencije na reljefu tla unutar ruralnih kulturno-povijesnih cjelina, a u slučaju planiranja prometnica izvedbu treba prilagoditi zahtjevima zaštite kulturnih obilježja naselja. Nove zahvate i gradnju treba prilagoditi očuvanju kulturne i ambijentalne vrijednosti na način da se poštuju tradicijski obrasci proporcija i vodi računa o izboru građevinskog materijala. Jedna od najbitnih smjernica zaštite etno zona je izbjegavanje širenja građevinskih područja.¹⁸

Slika 17. Karta zaštite kulturno-povijesnog naslijeđa PGŽ-Liburnijski dio

(Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovizupanija/5/karte/karta-3b.pdf>)

¹⁸ Prostorni plan Primorsko-goranske županije (Službene novine br. 32/13, 07/17, 41/18, 04/19)

4.2.1. Prostorni i urbanistički planovi lokalne razine – područje Liburnije

Temeljni ciljevi razvoja, organizacija prostora, zaštita prirodnih, kulturnih i povijesnih vrijednosti, korištenje i namjena površina u prostornim i urbanističkim planovima lokalne razine definirani su Prostornim planom Primorsko-goranske županije. Cjelokupni popis registriranih, preventivno zaštićenih i evidentiranih kulturnih dobara na području Liburnije, sa uvjetima zaštite i očuvanja kulturnih dobara, označen je u planovima, temeljenim na konzervatorskim podlogama izrađenim od strane Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Rijeci.

*Tablica 5: Popis prostornih i urbanističkih planova Grada Opatije
(Izradila autorica prema Registru prostornih planova JU Zavod za prostorno uređenje PGŽ, 2019.)*

Vrsta plana		Naziv odluke
1.	PPUG	Odluka o donošenju Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Opatije (Službene novine br. 01/07, 56/12, 04/16, 08/16, 01/17)
2.	UPU	Odluka o donošenju Izmjena i dopuna Urbanističkog plana uređenja naselja Opatija-UPU 1 (Službene novine br. 10/09, 56/12, 13/19, 16/19)
3.	UPU	Odluka o donošenju Izmjena i dopuna Urbanističkog plana uređenja naselja Ika – Oprić-UPU 3 (Službene novine br. 12/11, 17/18)
4.	UPU	Izmjene i dopune Urbanističkog plana uređenja naselja Ičići (Službene novine br. 01/09, 17/13, 08/16, 14/16)
5.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja 5- naselja Dobreč (uključivo namjene T2 i R7) i naselja Krasa, Gržanići, Kružići, Antići, Kokići, Konjarići i Dražica (Službene novine br. 50/12)
6.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja - naselja Poljane - Menderi - Strmice - UPU20 (Službene novine br. 28/12)
7.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja 6 -Naselja Pobri (uključivo namjene K1 i R7) (Službene novine br. 15/12)
8.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja 13 - naselja Travičići (Službene novine br. 15/12)
9.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja naselja Okoli Dujmić - Falalelići – Katinići- UPU 14 (Službene novine br. 37/11)

*Tablica 6: Popis prostornih i urbanističkih planova Općine Lovran
(Izradila autorica prema Registru prostornih planova JU Zavod za prostorno uređenje PGŽ, 2019.)*

Vrsta plana		Naziv odluke
1.	PPUO	Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o donošenju Prostornog plana uređenja Općine Lovran (Službene novine br. 38/07, 37/11)
2.	UPU	Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o donošenju UPU-a 1: Urbanističkog plana uređenja naselja Lovran (NA ₁₋₂) s površinama za izdvojene namjene (T ₂₁ i/ili T ₂ , T ₁₂ i/ili T ₂ , T ₁₃ i/ili T ₂) i UPL ₁₋₂ i UPL ₂ te luke (Službene novine br. 38/07, 37/11) (Službene novine br. 16/09, 31/11, 45/12, 03/17, 05/17, 06/17)
3.	UPU	Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o donošenju Urbanističkog plana uređenja naselja Medveja (Službene novine br. 31/11, 54/12)
4.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja izdvojenog dijela naselja Liganj(NA2 2 i NA2 3)-UPU 7(Službene novine br. 22/10)

*Tablica 7: Popis prostornih i urbanističkih planova Općine Matulji
(Izradila autorica prema Registru prostornih planova JU Zavod za prostorno uređenje PGŽ, 2019.)*

Vrsta plana		Naziv odluke
1.	PPUO	Odluka o donošenju Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Matulji (Službene novine br. 36/08, 46/11, 27/16, 20/17, 31/17, 03/19)
2.	UPU	Odluka o II. izmjenama i dopunama Urbanističkog plana uređenja Matulja (Službene novine br. 02/05, 10/15, 16/19)
3.	UPU	Odluka o donošenju Izmjene i dopune Urbanističkog plana uređenja 23 poslovne zone rupa-K11 (Službene novine br. 43/18)
4.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja 10 Poslovne zone Jurdani (K4) – dio (Službene novine br. 20/15)
5.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja 18 Lisina (R2 2, 02) (Službene novine br. 10/15)
6.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja 2 Mihotići - dio Diraki NA11 3 (Službene novine br. 17/14)
7.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja 12 Poslovne zone Mučići II. (K6, R1 - 3) (Službene novine br. 16/12)

8.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja 5 Rukavac (NA 15-1) (Službene novine br. 15/12)
9.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja 9 Poslovne zone Jušići (K 3) (Službene novine br. 46/11)
10.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja 3 Rupa (NA16, NA 7 2) (Službene novine br. 32/11)
11.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja 23 Poslovna zona Rupa (Službene novine br. 44/10)
12.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja 24 Poslovne zone Permani (K 12) (Službene novine br. 34/10)
13.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja 4 Radne zone RZ 12 (Službene novine br. 50/06)

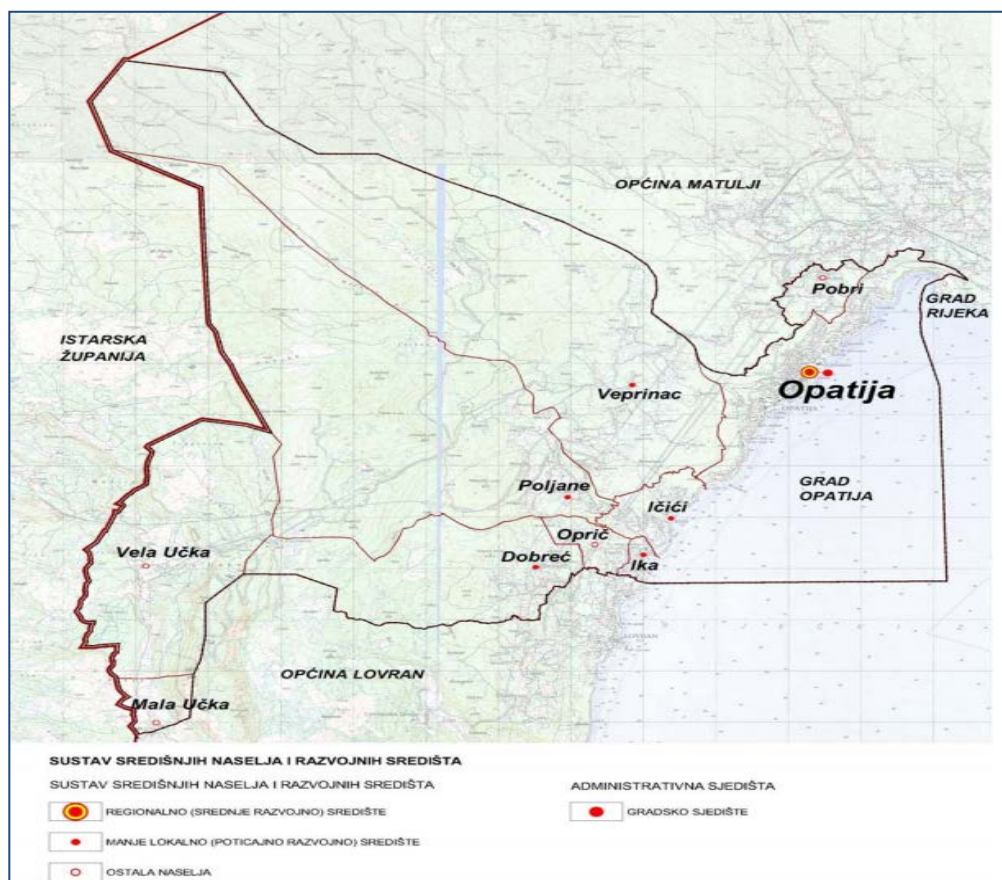
*Tablica 8: Popis prostornih i urbanističkih planova Općine Mošćenička Draga
(Izradila autorica prema Registru prostornih planova JU Zavod za prostorno uređenje PGŽ, 2019.)*

Vrsta plana		Naziv odluke
1.	PPUO	Odluke o Izmjenama i dopunama Odluke o donošenju Prostornog plana uređenja općine Mošćenička Draga (Službene novine br. 36/07, 04/12)
2.	UPU	Odluka o donošenju Izmjena i dopuna Urbanističkog plana uređenja Zagore UPU5 (Službene novine br. 02/19)
3.	UPU	Odluka o donošenju Izmjena i dopuna Urbanističkog plana uređenja UPU 3 Sveti Ivan (Službene novine br. 10/14, 03/17)
4.	UPU	Odluka o donošenju izmjena i dopuna Urbanističkog plana uređenja UPU 1 Donji Kraj (Službene novine br. 05/16)
5.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja proširenja groblja Brseč UPU 9 (Službene novine br. 03/16)
6.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja Zagore UPU 5 (Službene novine br. 17/09)
7.	UPU	Odluka o donošenju Urbanističkog plana uređenja Donji Kraj UPU 1 (Službene novine br. 11/09)

Iz navedenih prikaza prostornih i urbanističkih planova razvidno je da je najveći broj prostorno-planskih dokumenata donesen za područje Općine Matulji-20, slijedi Grad Opatija-19, pa Općina Lovran-11 i konačno Općina Mošćenička Draga-9. U svima njima razrađena je tema zaštite kulturno-povijesnog naslijeđa kako je prikazano u nastavku ovoga rada.

4.2.2. Prostorni plan uređenja Grada Opatije–zaštita kulturne baštine

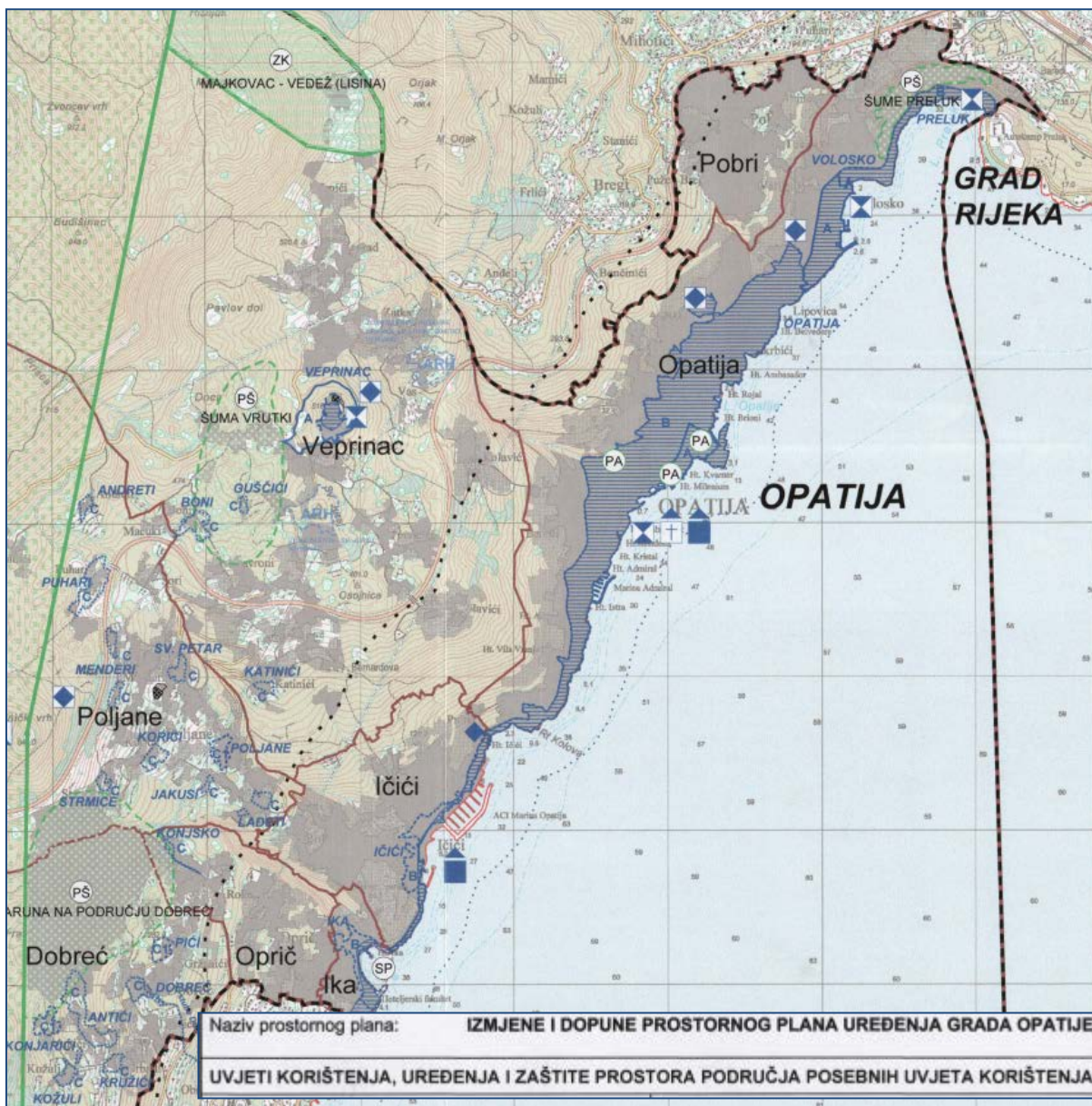
Prostornim planom uređenja Grada Opatije i njegovim izmjenama i dopunama, obuhvaćena su naselja Pobri, Veprinac, Ičići, Poljane, Oprić, Ika, Dobreć, Vela Učka, Mala Učka i Grad Opatija. (Slika 18)

Slika 18: Sustav naselja na području Grada Opatije

(Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zpuzpHR/docsplanovigrad/16/IDPPUG-Opatije.pdf>)

Odredbama plana određen je stupanj zaštite registriranih cjelina gradskih naselja s ucrtanim granicama zaštite u kartografskom prikazu 3A građevinskih područja-Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora područja posebnih uvjeta korištenja. (Slika 19).

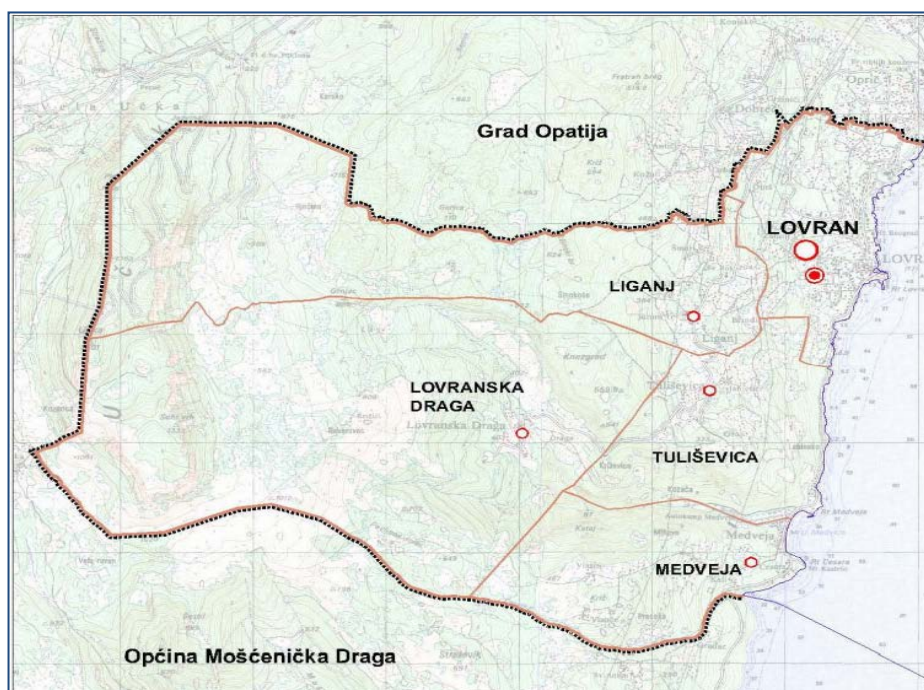

Slika 19: Područja posebnih uvjeta korištenja kulturno-povijesnog naslijeđa Grada Opatije
(Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zpuHR/docsplanovigrad/529/karte/karta-3a.pdf>)

Gradska naselja obuhvaćaju katastarske općine Oprić, Poljane, Veprinac, Vasanska, Opatija i Volosko. Prvom kategorijom zaštite obuhvaćena je urbanistička cjelina Grada Opatije i povijesne urbane cjeline Veprinac i Volosko, za koje je bila obvezna izrada urbanističkog plana kojim se definiraju namjene površina i svi zahvati koji obuhvaćaju gradnju, rekonstrukciju i interpolaciju. Planom su obuhvaćene ruralne cjeline Mala Učka i pojedinačne građevine: Crkva Sv. Jakova sa samostanom, Vila Münz, zgrada Zora, Vila Rosalia, Casino di Lettura, Vila Rozalia, Vila Kesselstadt i Vila Angiolina. Registrirana kulturna dobra-pojedinačne građevine štite se s pripadajućim povijesnim vrtom, a za svaki zahvat potrebno je dobiti posebne uvjete nadležnog Konzervatorskog odjela.¹⁹

4.2.3. Prostorni plan uređenja Općine Lovran–zaštita kulturne baštine

Prostornim planom uređenja Općine Lovran i njegovim izmjenama i dopunama, obuhvaćena su naselja: Lovran, Liganj, Lovranska Draga, Medveja i Tuliševica. (Slika 20)

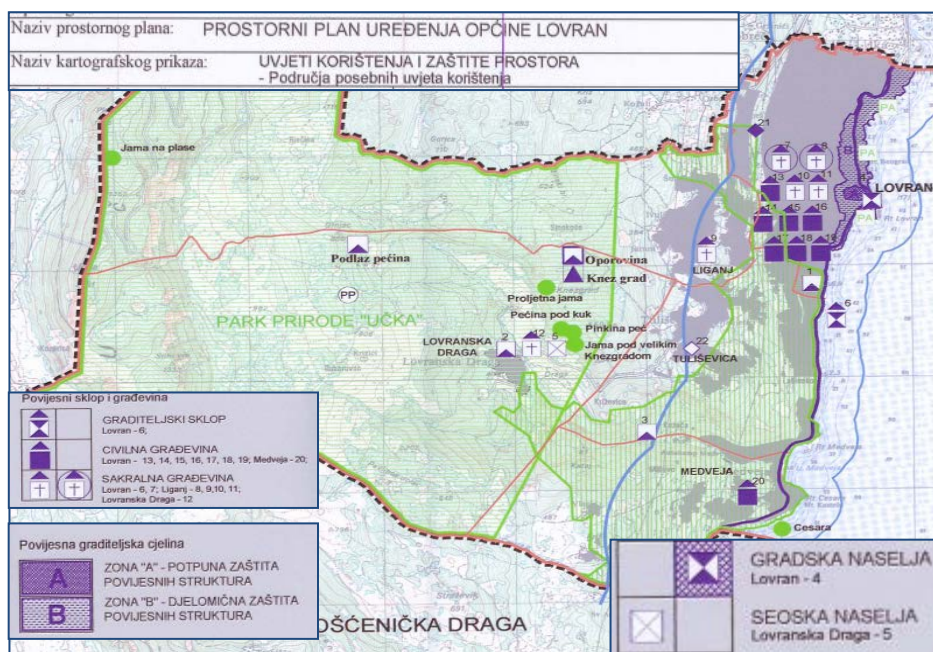

Slika 20: Sustav naselja na području Općine Lovran,

(Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/37/PPUO-LOVRAN.pdf>)

¹⁹ Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/529/ppug-opatije-id.pdf>

Odredbama plana određeni su uvjeti zaštite registrirane i evidentirane kulturno-povijesne baštine na području Općine Lovran, prikazano na kartografskom prikazu 3A – Uvjeti korištenja i zaštite prostora – područja posebnih uvjeta korištenja. Mjere zaštite propisane planom temelje se na Zakonu i ostalim propisima uz nadzor nadležnog Konzervatorskog odjela u Rijeci. Planom se štiti povijesna graditeljska cjelina-gradsko naselje, sustavom zaštite „A“-povijesna jezgra naselja Lovran, zona sa izuzetno dobro očuvanom i osobito vrijednom povijesnom strukturom i sustav zaštite „B“- zona različitog stupnja očuvanosti povijesne strukture koja obuhvaća područje izgrađeno tijekom 19. i početkom 20. stoljeća. Za seosku cjelinu Lovransku Dragu propisan je 2. stupanj zaštite, dok se za graditeljski sklop – vile u Lovranu, nalaže cjelovita zaštita povijesnih vrijednosti uz dopuštenu sanaciju i konzervatorsku rekonstrukciju povijesnih sklopova s pripadajućim vrtovima i zelenim površinama. Plan dopušta minimalne izmjene povijesnih struktura u svrhu prilagođavanja suvremenim potrebama, a sve intervencije podliježu uvjetima nadležnog Konzervatorskog odjela u Rijeci.²⁰ (Slika 21)

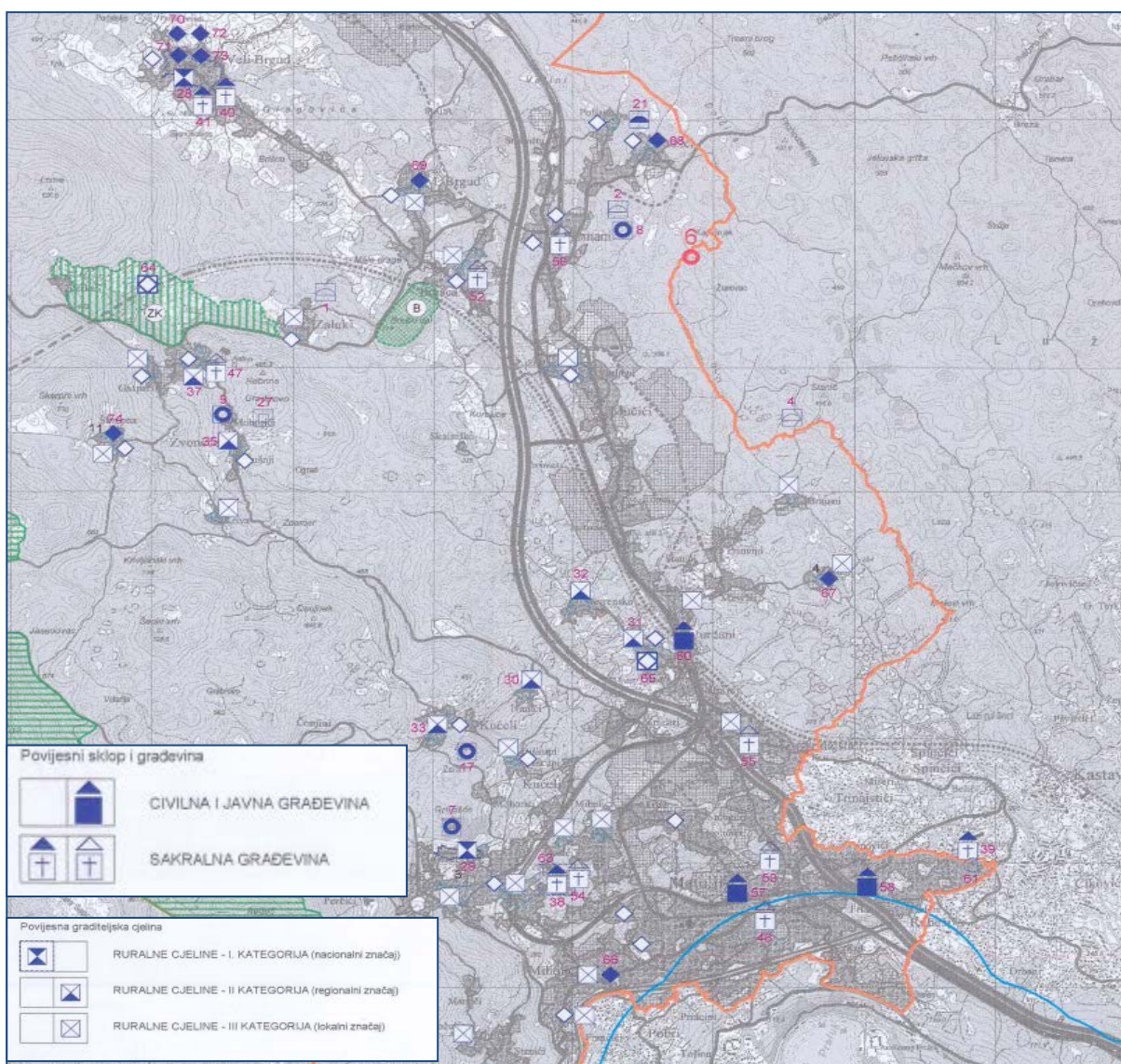
Slika 21: Područja posebnih uvjeta korištenja na području Općine Lovran

(Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/150/karte/karta-3a.pdf>)

²⁰ Izvor: <http://www.sn.pgz.hr/default.asp?Link=odluke&id=20661>

4.2.4. Prostorni plan uređenja Općine Matulji – zaštita kulturne baštine

Prostornim planom uređenja Općine Matulji i njegovim izmjenama i dopunama, obuhvaćena su naselja Brdce, Bregi, Brešca, Jurdani, Jušići, Kućeli, Lipa, Male Mune, Vele Mune, Mali Brgud, Veli Brgud, Matulji, Mihotići, Mučići, Pasjak, Permani, Rukavac, Rupa, Ružići, Šapjane, Zaluki, Zvoneća i Žejane. Uvjeti zaštite kulturne baštine prikazani su na kartografskom prikazu 3.1. – Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora. (Slika 22)

Slika 22: Područja posebnih uvjeta korištenja na području Općine Matulji

(Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/40/karte/karta-31.pdf>)

Planom su određene civilne i javne građevine i sakralni objekti (Slika 23), zatim povijesne graditeljske cjeline od nacionalnog značaja: Veli Brgud i Andrejići (Rukavac) - 1. kategorija, regionalni značaj: Ivanići, Jurdanići, Korensko, Male Mune, Sušnji, Vele Mune i Zvoneća - 2. kategorija, lokalni značaj - 3. kategorija i ruralne cjeline - 4. kategorija. Za svaku od navedenih građevina i kategorija definirane su mjere zaštite i postupanja prilikom rekonstrukcija ili novih gradnji, koju provode tijela lokalne uprave i samouprave temeljem mjera zaštite utvrđenih Konzervatorskim podlogama. Ukoliko se planiraju zahvati kojima bi se zaštitilo i očuvalo kulturno dobro od lokalnog značaja, lokalna uprava i samouprava dužna je obavijestiti Konzervatorski odjel u Rijeci.²¹

Slika 23: Župna crkva Sv. Luke Evangelista, Rukavac (Izvor: <http://fluminensia.org/wp-content/uploads/2012/10/rukavac-matulji-crkva-sveti-luka.jpg>)

²¹ Izvor: <http://www.sn.pgz.hr/default.asp?Link=odluke&id=23618>

4.2.5. Prostorni plan uređenja Općina Mošćenička Draga–zaštita kulturne baštine

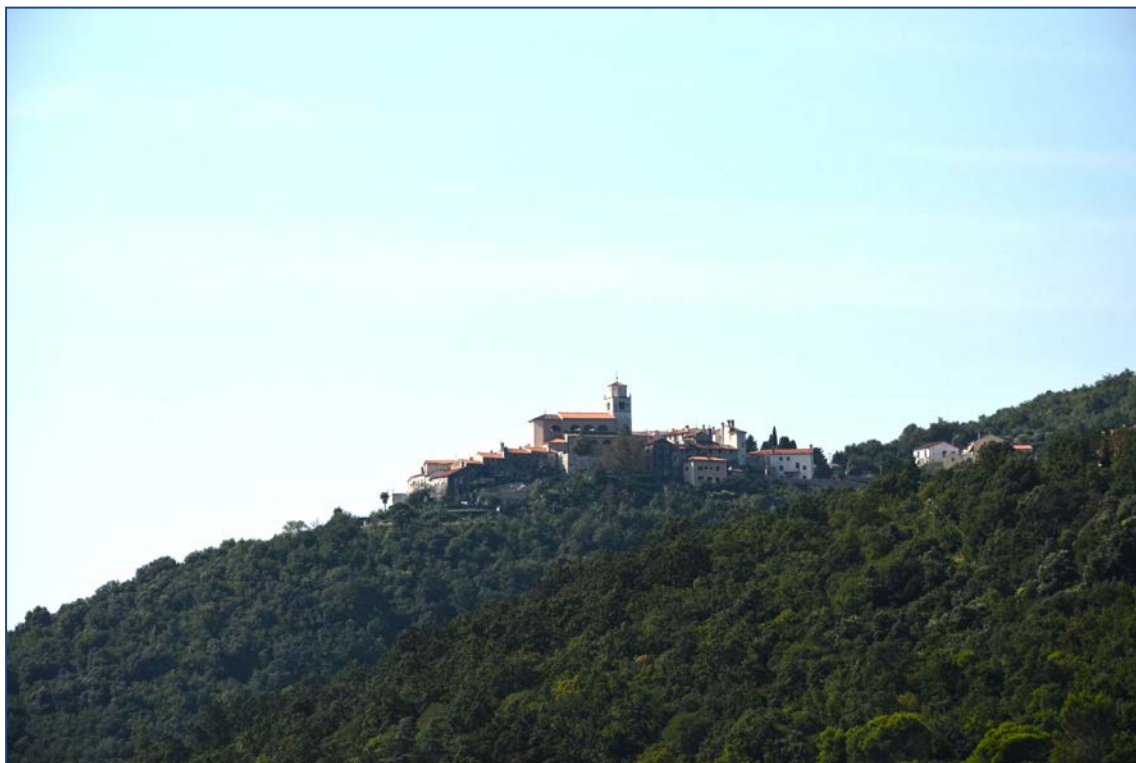
Prostornim planom uređenja Općine Mošćenička Draga i njegovim izmjenama i dopunama, obuhvaćena su naselja: Donji Kraj, Sveti Anton, Sučići, Mala Učka, Sveti Petar, Grabrova, Mošćenička Draga, Mošćenice, Kalac, Sveta Jelena, Golovik, Martina, Brseč i Zagore. (Slika 24)

Slika 24: Sustav naselja na području Općine Mošćenička Draga

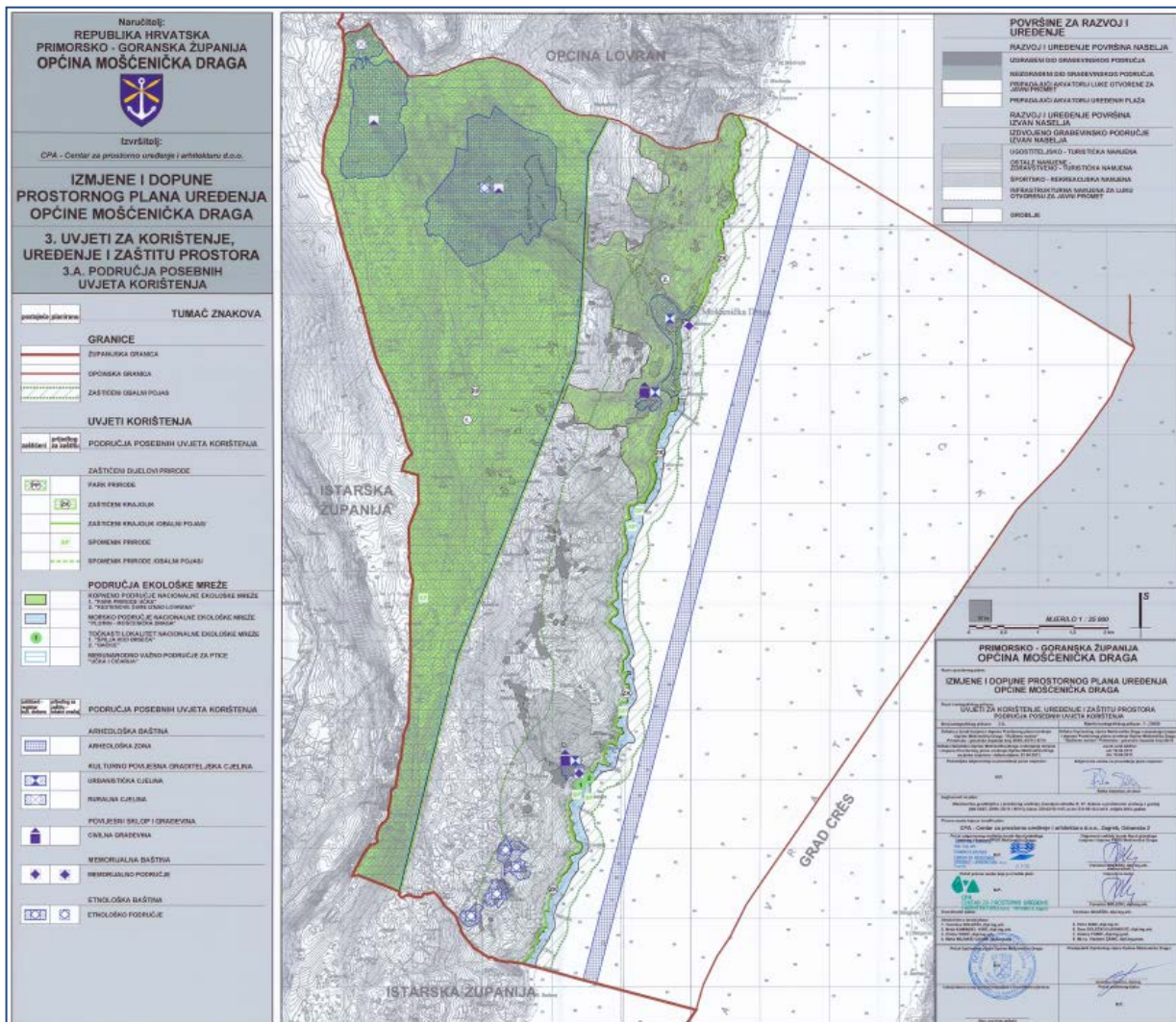
(Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/41/ppuo-moscenicka-draga.pdf>)

Odredbama prostornog plana navedena je, registrirana i evidentirana kulturno-povijesna baština. Obzirom na brojnu graditeljsku baštinu na ovom području posebna briga usmjerena je na zaštićenu i evidentiranu baštinu za koju radi njenog očuvanja u postupcima izdavanja provedbenih dokumenata prostornog uređenja nadležno tijelo može zatražiti posebne uvjete za planirane zahvate od nadležnog Konzervatorskog odjela u Rijeci. Ostala vrijedna graditeljska baština koja nije obuhvaćena Planom i nalazi se izvan zona zaštite, obrađena je elaboratom konzervatorskih mjera zaštite za pojedinačne građevine i cjeline. Za povijesnu urbanu cjelinu naselja Mošćenice (Slika 25), određen je sustav zaštite A-zona u koju se svrstavaju izuzetno dobro očuvane i osobito vrijedne povijesne strukture i za koju se primjenjuje režim potpune konzervatorske zaštite. Povećavanje zatečenih gabarita nije dopušteno (dogradnje i nadogradnje). U zoni se primjenjuju metode rekonstrukcije, konzervacije i prezentacije. Naglašeno je očuvanje preostalih dijelova fortifikacija i sakralnih građevina, a konture naselja trebaju ostati nepromijenjene zajedno sa uličnim potezima.

Slika 25: Mošćenice (Foto: Ljiljana Car)

Registrirane povijesne graditeljske cjeline i pojedinačne građevine na području općine prikazane su na kartografskom prikazu broj 3. – Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora. (Slika 27).

Slika 27: Područja posebnih uvjeta korištenja na području Općine Mošćenička Draga (Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zpuzHR/docsplanovigrad/219/karte/karta-3a.pdf>)

5. PROVEDBA DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA

Važnost prostornog planiranja i djelatnost prostornog uređenja posebno se očituje u postupcima provedbe dokumenata prostornog uređenja kojima se štiti i vrednuje kulturno-povijesno naslijeđe. Za provedbu dokumenata prostornog uređenja u Primorsko-goranskoj županiji nadležan je Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša sa sjedištem u Rijeci i ispostavama u Crikvenici, Delnicama, Krku, Malom Lošinj, Opatiji i Rabu. Upravni odjel na zahtjev investitora za izdavanje lokacijske ili građevinske dozvole za zahvat u prostoru, utvrđuje usklađenost glavnog projekta s prostorno-planskom dokumentacijom u pogledu namjene prostora i dostavljenim potvrdama javnopravnih tijela.²³

5.1. Zaštita kulturno-povijesnog naslijeđa u aktima prostornog uređenja i gradnje

Za svaki zahvat u prostoru, a osobito na području zaštićene kulturno-povijesne cjeline ili na zaštićenom nepokretnom kulturnom dobru-građevini, mora se ishoditi odgovarajuća dozvola. To može biti lokacijska dozvola temeljem Zakona o prostornom uređenju i/ili građevinska dozvola temeljem Zakona o gradnji. Kako bi se one mogle izdati potrebno je pribaviti potrebne posebne uvjete u pogledu zaštite kulturnih dobara. Posebne uvjete utvrđuje i izdaje potvrde na glavni projekt nadležni Konzervatorski odjel Ministarstva kulture. Za područje Liburnije, kao i za cijelo područje Primorsko-goranske županije to je Konzervatorski odjel u Rijeci.

U postupku izdavanja lokacijske dozvole, a u svrhu izrade idejnog projekta, projektant putem Upravnog odjela koje je nadležno za izdavanje lokacijske dozvole za planirani zahvat u prostoru traži utvrđivanje posebnih uvjeta za zahvat u prostoru. Javnopravno tijelo određeno posebnim propisom dužno je u zakonskom roku na traženje upravnog tijela utvrditi posebne uvjete u pogledu zaštite kulturnih dobara ili obustaviti postupak njihovog utvrđivanja ukoliko njihovo utvrđivanje prema posebnim propisima nije moguće. Ukoliko javnopravno tijelo ne dostavi posebne uvjete upravnom tijelu u

²³ VAHTAR-JURKOVIĆ, K.: Provedba dokumenata prostornog uređenja na području PGŽ, str. 311.-315.

zakonskom roku ili ne dostavi rješenje kojim se postupak obustavlja, smatra se da posebnih uvjeta nema. U slučaju dostave posebnih uvjeta ili obustave izdavanja posebnih uvjeta upravni odjel o tome obavještava projektanta. Posebni uvjeti u skladu s kojima je izrađen idejni projekt a koji je sastavni dio lokacijske dozvole s danom prestanka važenja te dozvole također prestaju važiti.²⁴

U postupku izdavanja građevinske dozvole, a u svrhu izrade glavnog projekta za građenje građevine za koju se prema posebnom zakonu ne izdaje lokacijska dozvola, javnopravno tijelo određeno posebnim propisom po službenoj dužnosti utvrđuje posebne uvjete. Projektant putem upravnog tijela nadležnog za izdavanje građevinske dozvole traži utvrđivanje posebnih uvjeta za planirani zahvat u prostoru. Pri tome projektant prilaže opis i grafički prikaz građevine sa podacima koji su potrebni za utvrđivanje posebnih uvjeta. Javnopravno tijelo određeno posebnim propisom dužno je u zakonskom roku na traženje upravnog tijela utvrditi posebne uvjete u pogledu zaštite kulturnih dobara ili obustaviti postupak njihovog utvrđivanja ukoliko njihovo utvrđivanje prema posebnim propisima nije moguće. Ukoliko javnopravno tijelo ne dostavi posebne uvjete upravnom tijelu u zakonskom roku ili ne dostavi rješenje kojim se postupak obustavlja, smatra se da posebnih uvjeta nema. U slučaju dostave posebnih uvjeta ili obustave izdavanja posebnih uvjeta upravni odjel o tome obavještava projektanta. Posebni uvjeti u skladu s kojima je izrađen glavni projekt a koji je sastavni dio građevinske dozvole s danom prestanka važenja te dozvole također prestaju važiti.²⁵ Na području Primorsko-goranske županije nadležno javnopravno tijelo za utvrđivanje posebnih uvjeta za zaštitu kulturno-povijesne baštine je Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Rijeci.

U nastavku prikazati će se postupak izdavanja građevinske dozvole za nekoliko recentnih primjera s područja Liburnije. Za područje Općine Matulji neće se prikazati primjer, jer se dogledno vrijeme u nadležnom upravnom odjelu nije provodio postupak izdavanja dozvole za zahvat na kulturno-povijesnom dobru.

²⁴ Izvor: <https://www.zakon.hr/z/689/Zakon-o-prostornom-uredenju>

²⁵ Izvor: <https://www.zakon.hr/z/690/Zakon-o-gradnji>

5.2. Kulturno-turistički centar u Opatiji, Nikole Tesle 5-Centar GERVAIS

Kulturno-turistički centar u Opatiji-centar Gervais (Slika 28), smješten je iza Hotela Imperial, na mjestu nekadašnjeg kina, koje je za potrebe gradnje centra Gervais srušeno. Centar Gervais primarno je namijenjen odvijanju kulturnih sadržaja, kazališnih predstava, koncerata i kongresnih zbivanja.

Slika 28: Centar GERVAIS (Foto: Ljiljana Car)

Glavni prostor u zgradi je multifunkcionalna dvorana kapaciteta 500-800 mjesta. U podrumu se nalazi ugostiteljski prostor sa 300 sjedaćih mjesta (pivnica, bar), prostor za

mlade, ured, servisne prostorije. U prizemlju se uz foaje nalazi caffe bar i dvorana koja se može podijeliti u tri dvorane, namijenjene održavanju raznih događaja, skupova i radionica. Etaže prvog, drugog i trećeg kata sadrže dvorane s pozornicom i gledalištem i tehničke prostorije.

Centar Gervais, bio je izazov za sve sudionike u ovom projektu zbog osjetljivosti njegove lokacije i multifunkcionalne namjene koja je zahtijevala suradnju svih sudionika od projektanata, investitora, javnopravnih tijela i nadležnog odjela za provedbu dokumenata prostornog uređenja i gradnje, Upravnog odjela za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša. Zbog namjene prostora potrebno je bilo osigurati 155 parkirališnih mjesta koja će biti smještena u planiranoj garaži Gorovo u neposrednoj blizini.

Investitor je temeljem Zakona o gradnji (Narodne novine br. 153/13), podnio zahtjev za izdavanje građevinske dozvole za građenje građevine javne namjene-Kulturno-turistički centar u Opatiji. Za planirani zahvat u prostoru prethodno je izrađeno idejno rješenje, temeljem kojeg su pribavljeni posebni uvjeti zaštite kulturnog dobra, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Rijeci. Osnova zaštite je registracija urbanističke cjeline grada Opatije, upisane u Registar nepokretnih kulturnih dobara pod brojem 220 revidiranim rješenjem Ministarstva kulture broj Z-2690 od 23. ožujka 2006. godine. Iz posebnih uvjeta zaštite za idejno rješenje trga ispred budućeg KTC-a, razvidno je da su nakon izvršenog terenskog očevida i uvida u dostavljeno idejno rješenje uređenja trga izdani posebni uvjeti s prijedlogom većeg stupnja ozelenjenosti prostora i naputkom da se prilikom odabira materijala za opločenje trga i elemenata urbane opreme još jednom konzultira nadležni Konzervatorski odjel. Uvidom u potvrdu Konzervatorskog odjela u Rijeci izdanu u predmetu izdavanja potvrde glavnog projekta razvidno je da se tražila korekcija glavnog projekta. Potvrda je izdana na korigirani glavni projekt izgradnje kulturno-turističkog centra u Opatiji u kojoj se navodi da je projekt prihvatljiv s aspekta zaštite kulturne baštine.

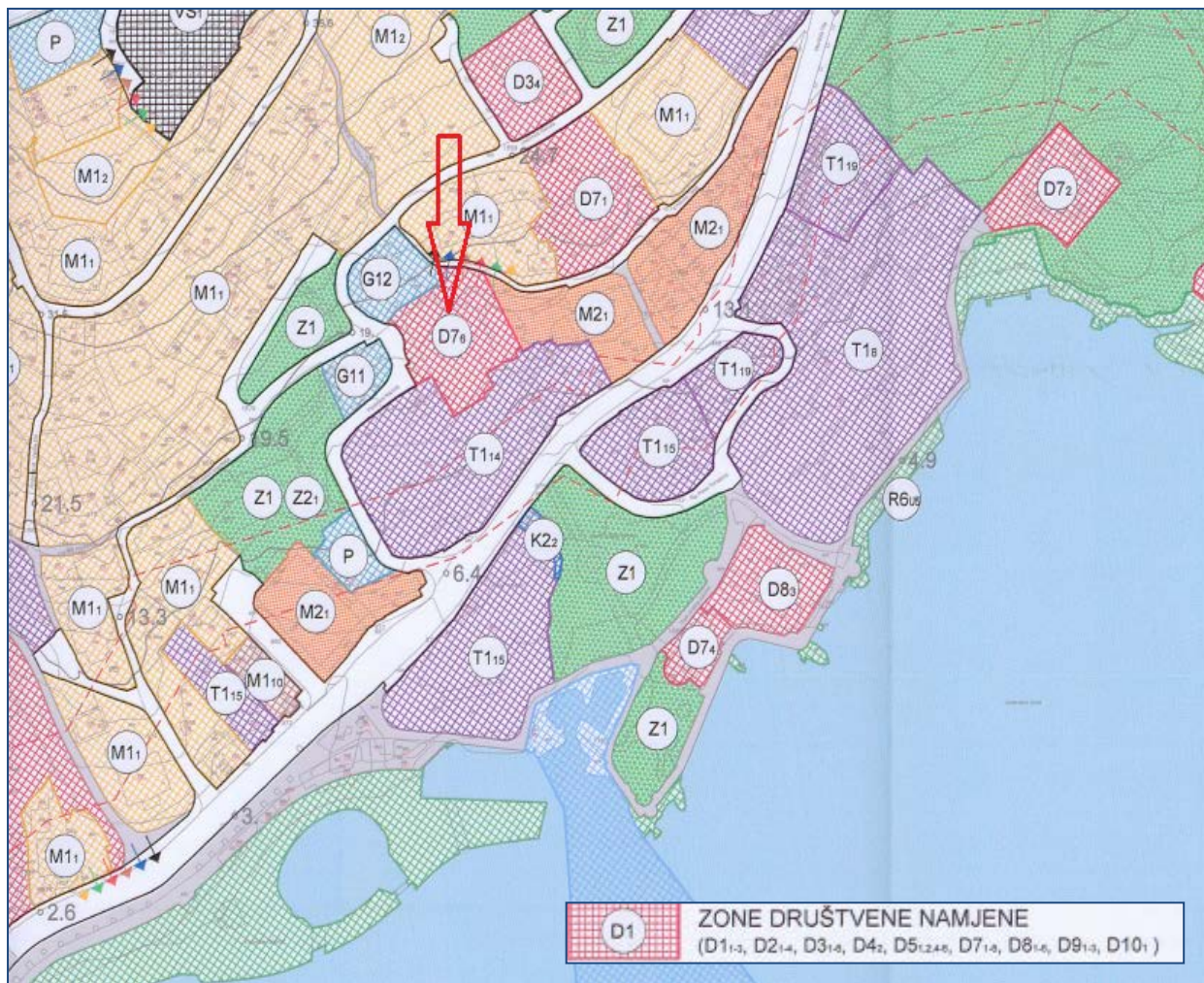
Nakon zaprimljenog zahtjeva u Upravnom odjelu za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša u Ispostavi u Opatiji, te provjere da li su predani svi Zakonom propisani prilozi, izadila se urbanistička identifikacija kojom se utvrđuje da li je predloženi zahvat sukladan važećoj prostorno-planskoj dokumentaciji.

Uvidom u Odluku o donošenju Izmjena i dopuna Urbanističkog plana uređenja naselja Opatija-UPU 1 (Službene novine br. 10/09, 56/12), kartografski prikaz 4.2.A.: Način i uvjeti gradnje (Slika 29) i tekstualni dio Plana, utvrđeno je da se planirani zahvat nalazi unutar granica spomenutog Plana u zoni društvene namjene, planske oznake D7₆ - "Dom umjetnosti". Između ostalog tekstualni dio Plana određuje da se na površinama javne i društvene namjene grade, rekonstruiraju, održavaju i uređuju građevine kulture sa pratećim sadržajima koji upotpunjuju sadržaj osnovne namjene: društveno-zabavni, ugostiteljski, rekreacijski, trgovačko-uslužni i slično.

Planom je određeno i uređenje građevne čestice uz nužnu valorizaciju i zaštitu zatečenog zelenila i ostvarenja strukture zelene površine. Opći uvjeti Plana za smještaj građevine društvene djelatnosti na površinama javne i društvene namjene obuhvaćaju arhitektonsko oblikovanje iz kojih je razvidno da se građevina prilagođava okolnom ambijentu tipologijom oblikovanja i korištenim materijalima sukladno namjeni, oblikovanje pročelja provodi se prema načelima suvremenog građenja. Zaštita prostora osigurava se prethodnim ishodom vanjskih uvjeta nadležnog Konzervatorskog odjela.²⁶

²⁶ Izvor: <http://www.sn.pgz.hr/default.asp?Link=odluke&id=26610>

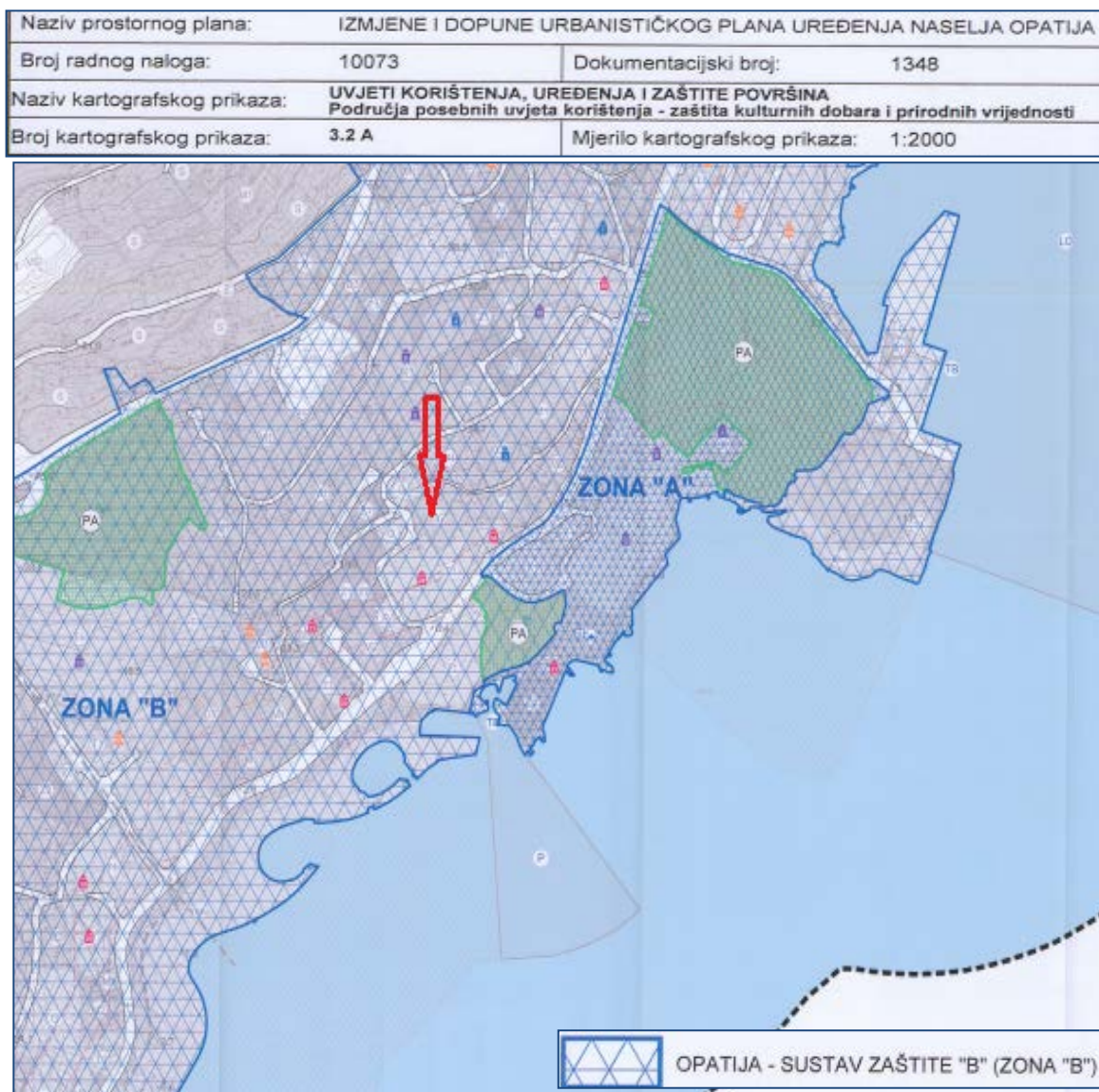
Naziv prostornog plana:	IZMJENE I DOPUNE URBANISTIČKOG PLANA UREĐENJA NASELJA OPATIJA		
Broj radnog naloga:	10073	Dokumentacijski broj:	1348
Naziv kartografskog prikaza:	NAČIN I UVJETI GRADNJE Uvjeti gradnje		
Broj kartografskog prikaza:	4.2 A	Mjerilo kartografskog prikaza:	1:2000

Slika 29: Način i uvjeti gradnje u središtu Opatije, UPU naselja Opatija

(Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/234/karte/karta-42a.pdf>)

Iz kartografskog prikaza 3.2.A: Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite površina (Slika 30), utvrđeno je da se planirani zahvat nalazi unutar urbanističke cjeline zaštićene kao spomenik kulture, sustav zaštite „B“-zona „B“, za koju vrijedi različiti stupanj očuvanosti povijesne strukture. Planom je dopuštena skladno integrirana interpolacija, te prilagodba suvremenim potrebama cjeline turističkoj ponudi.²⁷

Slika 30: Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora-UPU naselja Opatija

(Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/234/karte/karta-32a.pdf>)

²⁷ Izvor: <http://www.sn.pgz.hr/default.asp?Link=odluke&id=16412>

Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša je nakon provedenog postupka i utvrđenja svih relevantnih činjenica i dokaza, izdao građevinsku dozvolu KLASA: UP/I-361-03/14-06/51; URBROJ: 2170/1-03-06/4-14-09, dana 24. studenog 2014. godine, kojom se dozvoljava građenje Kulturno-turističkog centra-građevina javne i društvene namjene. Početak radova na Centru Gervais (Slika 31) započeo je u rujnu 2015. godine, a svečno je otvoren u travnju 2017. godine.

Slika 31: Centar GERVAIS (Foto: Ljiljana Car)

5.3. Vila Elsa, Lovran, Šetalište Maršala Tita 44

Zahtjev investitora podnesen je za izdavanje Rješenja za građenje, temeljem Zakona o postupanju i uvjetima gradnje radi poticanja ulaganja (Narodne novine br. 69/09, 128/10, 136/12, 76/13, 153/13), za rekonstrukciju i nadogradnju postojeće građevine turističke namjene-Vila Elsa (Slika 32) u građevinu ugostiteljsko-turističke namjene apartmanskog tipa.

Slika 32: Vila Elsa (Foto: Ljiljana Car)

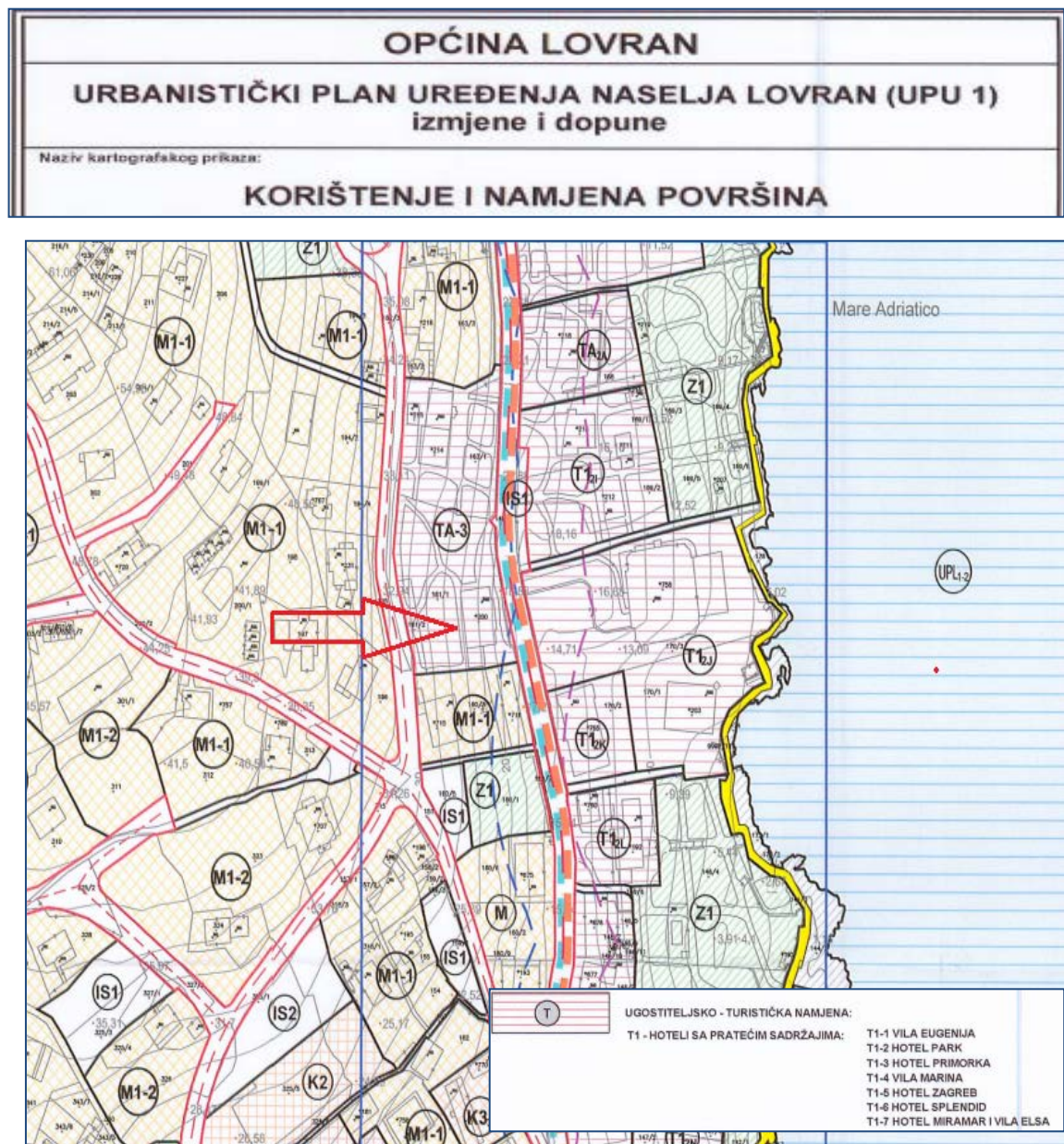
Za planirani zahvat u prostoru investitor je pribavio posebne uvjete zaštite kulturnog dobra, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Rijeci. Osnova zaštite je registracija povijesne cjeline naselja Lovran upisana u Registar nepokretnih kulturnih dobara RH revidiranim rješenjem Ministarstva kulture, broj registracije: 175 od 23. ožujka 2006. godine. U izdanim posebnim uvjetima zaštite kulturnog dobra iz veljače 2013., za sanaciju i rekonstrukciju pročelja te adaptaciju interijera Vile Else u

Lovranu razvidno je da je dostavljeni idejni projekt izrađen poštujući propisane konzervatorske uvjete, uz inzistiranje za izradu glavnog projekta krajobraznog uređenja, čiju izradu je bilo potrebno povjeriti ovlaštenom krajobraznom arhitektu, budući je jedna od ključnih vrijednosti dijela naselja Lovran njegovo povijesno zelenilo, a očuvani koncept grada-vrta važan je razlog zbog kojeg je registrirana kulturno-povijesna cjelina naselja Lovran upisana u Registar nepokretnih kulturnih dobara. U lipnju 2013. godine od strane istog javnopravnog tijela izdano je Rješenje o prethodnom odobrenju projektantskoj tvrtki za izgradnju nove potkrovnne etaže i krova, sanaciju i adaptaciju pročelja te adaptaciju interijera i uređenje vrta Vile Else u Lovranu. Rješenjem se obvezuje investitor i izvođač da o početku radova pravovremeno treba obavijestiti Konzervatorski odjel. U ožujku 2014. godine, na izmijenjeni i dopunjeni glavni projekt dana je suglasnost nadležnog Konzervatorskog odjela u Rijeci. Izmjene su se odnosile na odustajanje od izgradnje balkona na južnom pročelju. U suglasnosti je napomenuto da se ne dozvoljavaju nikakva odstupanja u oblikovanju, izboru materijala ili tonova na dijelu suvremene interpretacije vanjskog izgleda drugog kata, za što je potrebno koristiti kvalitetan materijal glatke strukture i matirane obrade prema izvornoj zamisli projektanta. Pregrade u suterenu je potrebno izvesti s unutarnje strane balkonskih konzola, a klimatizacijske uređaje na krovu potrebno je uklopiti u konačan izgled krova. U travnju 2014. godine izdana je potvrda na glavni arhitektonski projekt, kojom se potvrdilo da je glavni projekt usklađen s izdanim posebnim uvjetima.

Nakon zaprimljenog zahtjeva i provjere da li su predani svi Zakonom propisani prilozi, izradila se urbanistička identifikacija kojom se utvrđuje da li je predloženi zahvat sukladan važećoj prostorno-planskoj dokumentaciji.

Uvidom u Odluku o Izmjenama i dopunama Odluke o donošenju UPU-a 1: Urbanističkog plana uređenja naselja Lovran (NA₁₋₂) s površinama za izdvojene namjene (T_{2₁} i/ili T₂, T_{1₂} i/ili T₂, T_{1₃} i/ili T₂) i UPL₁₋₂ i UPL₂ te luke (Službene novine br. 31/11, 45/12), kartografski prikaz 1: Korištenje i namjena površina utvrđeno je da se predmetna postojeća građevina-Vila Elsa nalazi unutar granica navedenoga plana u zoni

ugostiteljsko-turističke namjene, TA-turistički apartmani, planske oznake TA-3-Vila Elsa.
(Slika 33)

Slika 33: Korištenje i namjena površina, UPU naselja Lovran

(Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zpuzr/docsplanovigrad/244/karte/karta-1.pdf>)

U tekstualnom dijelu važeće prostorno-planske dokumentacije određuje se lokacija Vile Elsa kao specifična zona ugostiteljsko-turističke namjene u kojima se gostima pružaju usluge smještaja u smještajnim jedinicama ustrojenim i opremljenim tako da gost može sam pripremati jela. Navedene se građevine mogu rekonstruirati na način da se hotelske sobe mogu prenamijeniti u apartmane ili studio-apartmane.

Odredbama za provođenje propisani su uvjeti građenja i rekonstrukcije kojima je definirano da je rekonstrukcija moguća uz uvjet da se ne povećava postojeća gustoća korištenja, izgrađenost građevne čestice, koeficijent iskoristivosti, broj etaža i visina ukoliko su postojeće veće od onih određenih Planom.

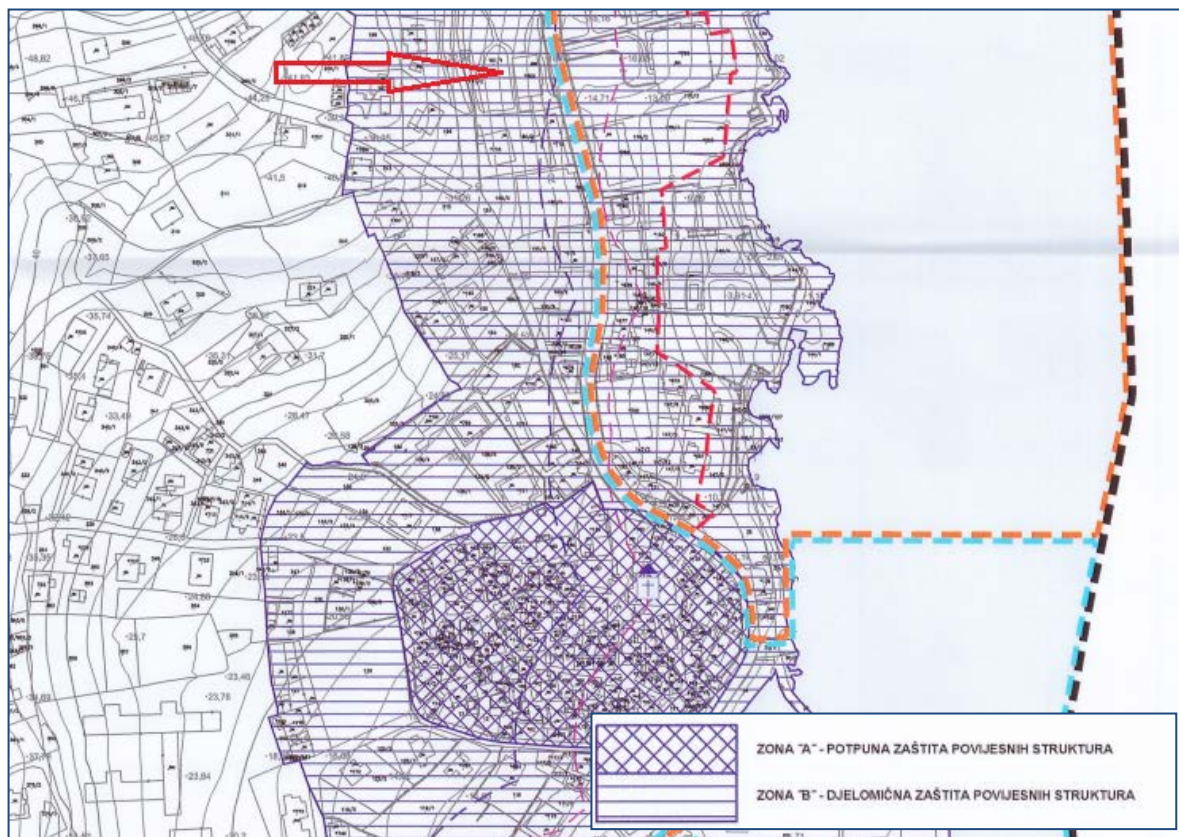
Nadalje određeno je da se zelene površine vrtova, perivoja i voćnjaka koje okružuju vile u Lovranu čuvaju, obnavljaju i održavaju prema povijesnim predlošcima vodeći računa o njihovoj povijesnoj i krajobraznoj vrijednosti. Iznimno, sukladno Zakonu o prostornom uređenju i gradnji, koji je tada bio na snazi, kod rekonstrukcije postojećih ugostiteljsko-turističkih građevina uz zadržavanje postojeće namjene nije bilo potrebno osigurati potreban broj parkirališno-garažnih mjesta na pripadajućoj okućnici uzimajući u obzir nedostatak prostornih uvjeta uzrokovan velikom postojećom izgrađenosti parcela.²⁸

U području zaštite B zone, sastavni dio povijesne cjeline Lovran zauzima potez vila. Na tom području primjenjuje se režim zaštite djelomičnih povijesnih struktura i potpune zaštite velikog broja značajnih građevina na kojim je dozvoljena rekonstrukcija, sanacija, konzervacija i restauracija. Za sve urbanističke i građevinske intervencije u ovoj zoni potrebno je zatražiti posebne uvjete zaštite kulturnog dobra i prethodno odobrenje nadležnog Konzervatorskog odjela u Rijeci. Prilikom provedbe postupka zaštite pojedinačnih građevina unutar pojasa vila potrebno je uključiti u zaštitu i pripadajuće perivoje.²⁹

²⁸ Izvor: <http://www.sn.pgz.hr/default.asp?Link=odluke&id=25974>

²⁹ Izvor: <http://www.sn.pgz.hr/default.asp?Link=odluke&id=25974>

Uvidom u kartografski prikaz br. 3.A. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora utvrđeno je da se predmetna građevina Vila Elsa nalazi u zoni „B“ – djelomična zaštita povijesnih struktura. (Slika 34)

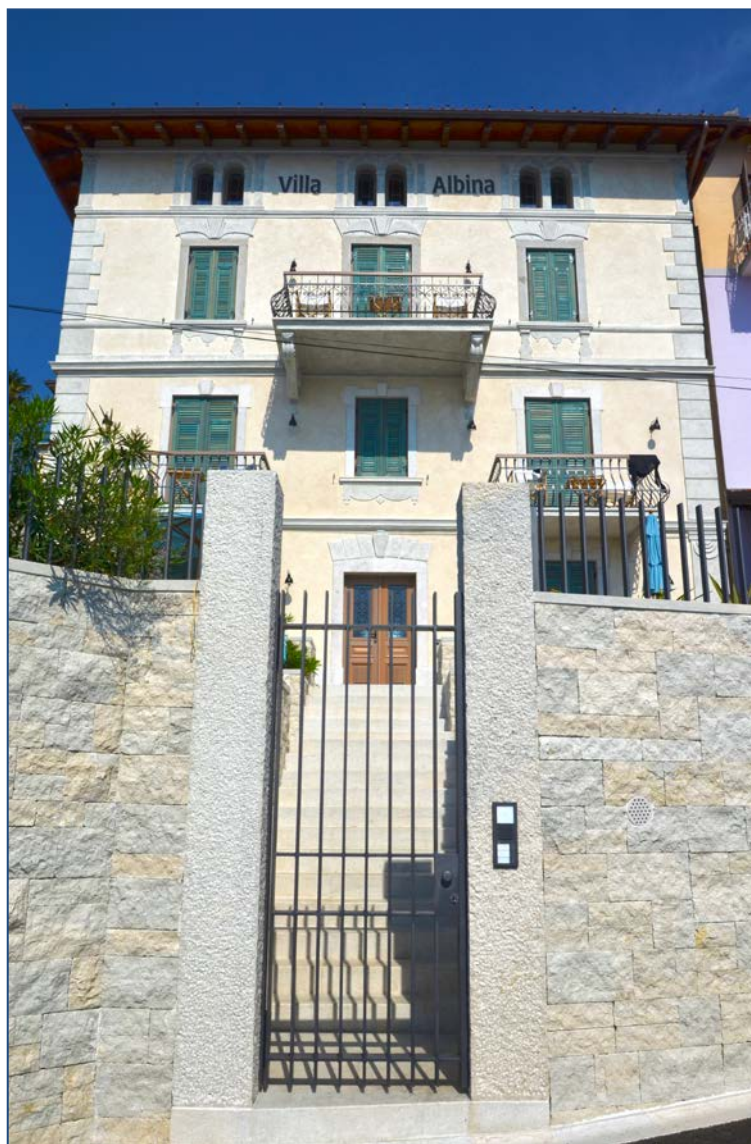
Slika 34: Područja posebnih uvjeta korištenja, UPU naselja Lovran

(Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/189/karte/karta-3a.pdf>)

Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša, nakon provedenog postupka i utvrđenja svih relevantnih činjenica i dokaza, nakon prvotnog rješenja za građenje i izmijenjenog projekta izdao je Rješenje o izmjeni i dopuni rješenja za građenje KLASA: UP/I-361-03/14-19/5; URBROJ: 2170/1-03-06/1-14-5, dana 17. travnja 2014. godine, kojom se dozvoljava rekonstrukcija Vile Elsa u građevinu ugostiteljsko-turističke namjene apartmanskog tipa.

5.4. Villa Albina, Mošćenička Draga, Ulica Aleksandra Rosovića 8

Zahtjev investitora podnesen je za izdavanje građevinske dozvole, temeljem Zakona o gradnji (Narodne novine br. 153/13, 20/17), za rekonstrukciju postojeće stambene građevine Ville Albina i građenje pomoćne građevine-garaže. (Slika 35)

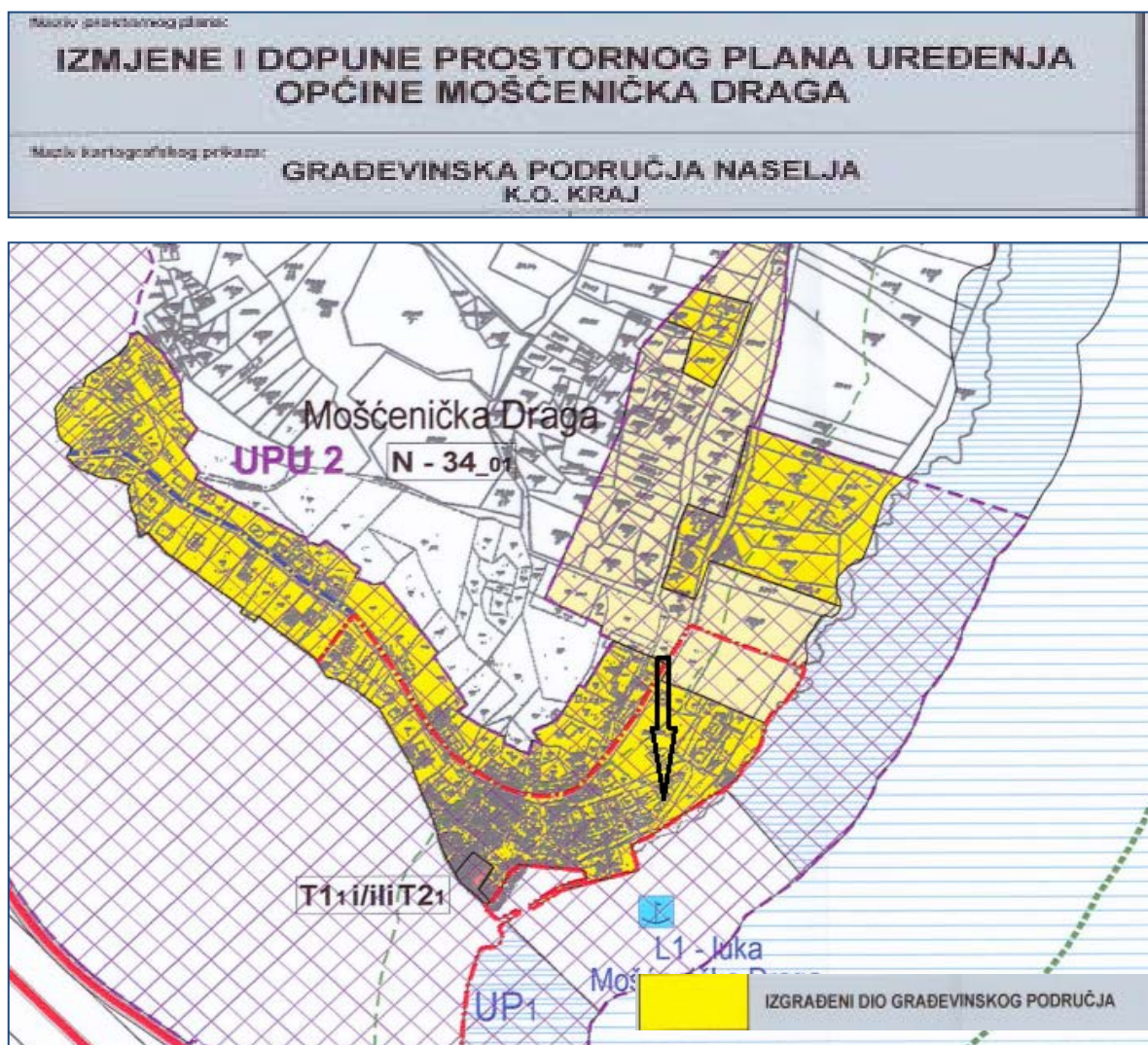
Slika 35: Villa Albina (Foto: Ljiljana Car)

Za zahvat u prostoru investitor je temeljem idejnog rješenja pribavio posebne uvjete zaštite kulturnog dobra, javnopravnog tijela Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Rijeci. Osnova zaštite je registracija povijesne urbanističke cjeline naselja Mošćenička Draga broj N-196, od 22. rujna 2011. godine. Iz posebnih uvjeta koji priležu spisu razvidno je da je nadležni Konzervatorski odjel u Rijeci dopunio već izdane posebne uvjete za obnovu zgrade sa uvjetima ugradnje garaže u potpornom kamenom zidu. Na prethodne uvjete izdana je potvrda na glavni projekt za uređenje pročelja i sanaciju krovništva zgrade. Na izmijenjeni idejni projekt za izgradnju garaže, izdana je načelna suglasnost, kako je navodeno iz razloga što je u idejnom projektu prikazano da će se garažna vrata izvesti od istog kamena kao i povijesni potporni kameni zid, zatim zbog nedostatka parkirnih mjesta obzirom na smještaj građevine uz glavnu prometnicu, a kao usporedba navodi se uspješan primjer slične situacije u Malom Lošinj. Nakon izrade glavnog projekta za zahvat u prostoru izdana je nova potvrda od istog javnopravnog tijela, kojom se potvrđuje da je glavni projekt za rekonstrukciju zgrade i izgradnju garaže izrađen s posebnim uvjetima zaštite kulturnog dobra.

Nakon zaprimljenog zahtjeva i provjere da li su predani svi potrebni prilozi, izrađena je urbanistička identifikacija kojom se utvrđuje da li je predloženi zahvat sukladan važećoj prostorno-planskoj dokumentaciji.

Uvidom u Odluku o Izmjenama i dopunama Odluke o donošenju Prostornog plana uređenja općine Mošćenička Draga (Službene novine br. 36/07, 04/12), kartografski prikaz br. 4.C – Građevinska područja naselja, k.o. KRAJ (Slika 36), razvidno je da se predmetna građevina nalazi na površini za razvoj i uređenje, unutar granica izgrađenog dijela građevinskog područja naselja. Odredbama za provođenje Plana, propisano je da se unutar izgrađenog dijela građevinskog područja naselja može rekonstruirati postojeća pojedinačna građevina stambene namjene (vila), te da je moguće graditi i pomoću

građevinu u funkciji stanovanja (garaža) na način da se može graditi i na regulacijskom pravcu ukoliko to dozvoljavaju lokalni uvjeti, maksimalno jedne nadzemne etaže.³⁰

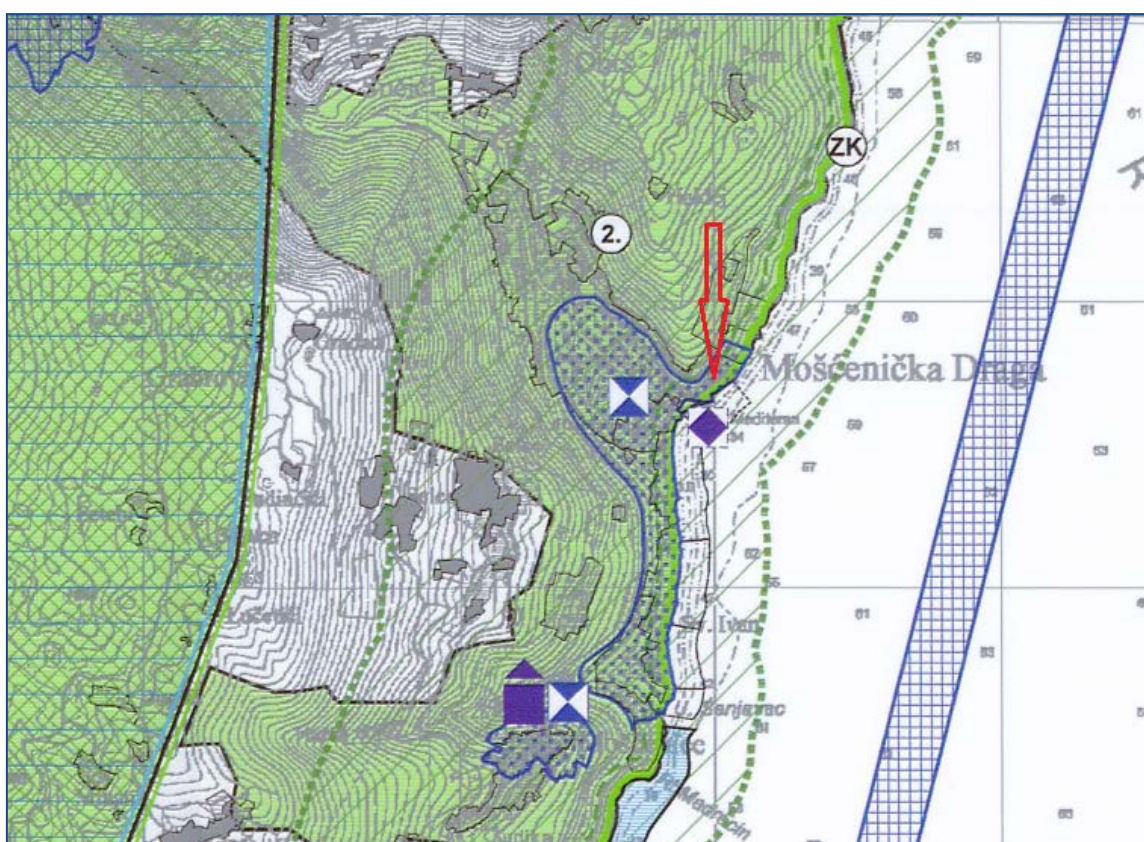

Slika 36: Građevinska područja naselja k.o. KRAJ, PPU Općine Mošćenička Draga
(Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zzpuHR/docsplanovigrad/219/karte/karta-4c.pdf>)

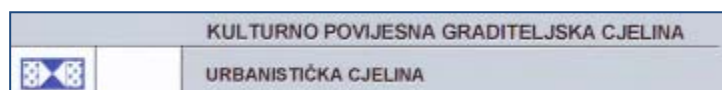
Uvidom u kartografski prikaz br. 3A.: Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora, područja posebnih uvjeta korištenja (Slika 37), razvidno je da se predmetna postojeća građevina Villa Albina nalazi u zoni kulturno-povijesne graditeljske cjeline-urbanistička cjelina Mošćenička Draga, upisana u Registar zaštićenog nepokretnog kulturnog dobra,

³⁰ Izvor: <http://www.sn.pgz.hr/default.asp?Link=odluke&id=24144>

za koju vrijedi sustav zaštite „B“-zona različitog stupnja očuvanosti povijesne strukture. Odredbe Plana za područje sustava zaštite “B, podrazumijeva djelomičnu zaštitu pojedinačnih građevina uz očuvanje izvorne građevina, a uvođenje suvremenih oblikovanja koje bi narušilo zatečenu strukturu nije dozvoljeno. Uz nadzor nadležne Državne uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Rijeci,

dozvoljavaju se rekonstrukcije koje su neophodne za poboljšanje uvjeta stanovanja. Za sve ostale zahvate potrebno je prethodno ishoditi posebne uvjete od nadležnog Ministarstva kulture, Državne uprave za zaštitu kulturne baštine - Konzervatorskog odjela u Rijeci.³¹

Slika 37: Kulturno-povijesna graditeljska cjelina (urbanistička cjelina),
PPU Općine Mošćenička Draga

(Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zpuzr/docsplanovigrad/219/karte/karta-3a.pdf>)

³¹ Izvor: <https://zavod.pgz.hr/docs/zpuzr/docsplanovigrad/219/ppuo-moscenicka-draga-id.pdf>

Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša, nakon provedenog postupka i utvrđenja svih relevantnih činjenica i dokaza, izdao je građevinsku dozvolu KLASA: UP/I-361-03/18-06/15; URBROJ: 2170/1-03-06/6-18-5, dana 23. ožujka 2018. godine, kojom se dozvoljava rekonstrukcija postojeće stambene građevine Villa Albina i građenje pomoćne građevine-garaža.

ZAKLJUČAK

Prostorno planiranje je proces svjesnog i racionalnog odlučivanja kojim se postiže optimalni raspored ljudi i dobara u prostoru. Prostorni planovi su planerski dokumenti kojima se uređuju uvjeti uređenja određenog područja i imaju snagu propisa, oni određuju kratkoročne ciljeve i aktualne programe razvoja. Sastoje se iz tekstualnog i grafičkog dijela, a provode se neposredno i posredno putem planova nižeg reda. Prostorni planovi su ujedno i dokumenti o odgovornom korištenju zemljišta i polazište su za sve zahvate u prostoru, njima se određuje namjena prostora, način korištenja prostora i mjere zaštite prostora.

Između ostalih odrednica, njima se utvrđuju vrijedna nepokretna kulturna dobra koja su već zaštićena ili se predlažu za zaštitu, ona koja su prepoznata kao vrijedna zaštite pa u budućnosti i za njih treba donijeti odgovarajuća rješenja. Kulturna dobra se prikazuju na posebnim kartografskim prikazima, a u tekstualnom dijelu planova daje se njihov popis i mjere zaštite. Planske odredbe nisu temeljene isključivo na zadržavanju postojećeg stanja, već se njima omogućavaju novi zahvati na pojedinom kulturnom dobru ovisno o stupnju njihove zaštite.

Konkretno mjere zaštite utvrđuju se prilikom provedbe dokumenata prostornog uređenja, tj. prilikom izdavanja dozvola za gradnju i/ili rekonstrukciju pojedinačnih građevina. Ove se mjere temelje na Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, odredbama prostornih planova, a posebno na posebnim uvjetima nadležnih konzervatorskih odjela Ministarstva kulture, koji potvrđuju i glavne projekte u smislu njihove usklađenosti s prethodno utvrđenim posebnim uvjetima.

U ovom diplomskom radu prikazano je prostorno planiranje kao značajan instrument u zaštiti bogatog graditeljskog naslijeđa liburnijskog područja. Iznesen je popis zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara po jedinicama lokalne samouprave, popis prostornih i urbanističkih planova i odrednice zaštite kulturno-povijesnog naslijeđa. Zaključno je na nekoliko primjera ilustrirano kako se mjere zaštite utvrđuju prilikom izdavanja

građevinskih dozvola. Ovi akti potvrđuju da je prostorno planiranje snažno sredstvo zaštite nepokretnih kulturnih dobara.

Zajedničkim djelovanjem svih nadležnih institucija osigurava se održivost i opstanak kulturno-povijesnog naslijeđa kako u sadašnjosti tako i u budućnosti, jer zatečeno stanje naslijeđene graditeljske baštine može zadovoljiti suvremene potrebe zadržavajući istovremeno temeljne vrijednosti i lokalni identitet. Iz tih razloga u prostorima bogatim vrijednim kulturno-povijesnim naslijeđem potrebno je u svrhu zadovoljenja temeljnih ciljeva održivog razvitka prilagođavati i mijenjati prostorno-plansku dokumentaciju pažljivim i promišljenim planiranjem i praćenjem prostora. Na taj se način postiže skladan i uravnoteženi razvoj koji uvažava zatečenu graditeljsku baštinu i želju investitora za suvremenim arhitektonskim rješenjima.

Za potpuni uspjeh presudna je međutim realizacija predloženog zahvata u skladu s projektom i utvrđenim posebnim uvjetima, što je odgovornost investitora.

LITERATURA

KNJIGE:

1. RAFAJLOVIĆ-DRAGOVIĆ, Gordana., et.al.: *Graditeljska baština*, Primorsko-goranska županija, Rijeka, 2005.

ZNANSTVENI ČLANCI:

1. OBAD ŠĆITAROCI, Mladen: *Uvod u znanstveni kolokvij, Modeli revitalizacije i unaprjeđenja kulturnog naslijeđa*, Arhitektonski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 2017.[http://scitaroci.hr/wp-content/uploads/2017/03/Scitaroci_Modeli revitalizacije HERU zbornik 2017.](http://scitaroci.hr/wp-content/uploads/2017/03/Scitaroci_Modeli_revitalizacije_HERU_zbornik_2017_.), 10.6.2019.

2. ANDROIĆ, J.: *Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije*, Prostorno planiranje u PGŽ, Rijeka, 2011.,<https://zavod.pgz.hr/projekti/publikacije>, 26.8.2019.

3. VAHTAR-JURKOVIĆ, Koraljka: *Istraživanje urbanističkog razvoja Opatije*, Prostor, 12[2004], Arhitektonski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 2004.
[file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/127_02_Koraljka_Vahtar_Jurkovic%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/127_02_Koraljka_Vahtar_Jurkovic%20(1).pdf)
12.6.2019.

4. REGAN, Krešimir, NADILO, Branko: *Utvrde Ćićarije, Kastavštine i Istarske Liburnije*, Građevinar 64, Hrvatski savez građevinskih inženjera, Zagreb, 2012.
<http://www.casopis-gradjevinar.hr/arhiva/issue/161>, 13.6.2019.

5. VAHTAR-JURKOVIĆ, K.: *Provedba dokumenata prostornog uređenja na području Primorsko-goranske županije*, Prostorno planiranje kao čimbenik razvoja u županijama, Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje PGŽ, Rijeka, 2015.,
https://zavod.pgz.hr/pdf/23_doc.dr.sc.Koraljka_VAHTAR-JURKOVIC.pdf, 25.8.2019.

PROPISI:

1. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, (Narodne novine br. 69/99, 151/103, 157/03)
2. Zakon o prostornom uređenju (Narodne novine br. 153/13, 65/17, 114/18, 39/19)
3. Zakon o gradnji („Narodne novine br. 153/13, 20/17, 39/19)

PROSTORNI PLANOVI:

1. Prostorni plan Primorsko-goranske županije (Službene novine br. 32/13, 07/17, 41/18, 04/19)
2. Odluka o donošenju izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Opatija (Službene novine br. 01/07, 56/12, 04/16, 08/16)
3. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o donošenju Prostornog plana Općine Lovran (Službene novine br. 38/07, 37/10)
4. Odluka o donošenju Izmjene i dopune prostornog plana uređenja Općine Matulji (Službene novine br. 36/08, 46/11, 27/16, 20/17, 31/17, 03/19)
5. Odluka o donošenju Izmjena i dopuna Urbanističkog plana uređenja naselja Opatija - UPU 1 (Službene novine br. 10/09, 56/12)
6. Odluka o Izmjenama i dopunama Odluke o donošenju UPU-a 1: Urbanističkog plana uređenja naselja Lovran (NA₁₋₂) s površinama za izdvojene namjene (T₂₁ i/ili T₂, T₁₂ i/ili T₂, T₁₃ i/ili T₂) i UPL₁₋₂ i UPL₂ te luke (Službene novine br. 36/07, 04/12)
7. Odluka o Izmjenama i dopunama Odluke o donošenju Prostornog plana uređenja općine Mošćenička Draga (Službene novine br. 36/07, 04/12)

PREDAVANJA:

1. VAHTAR-JURKOVIĆ, K.: Planiranje u urbanom prostoru i komunalna infrastruktura, ak.god. 2017./2018.

INTERNETSKI IZVORI:

1. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Strategija 2011-2015, https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id_ 10.6.2019.
2. Razvojna strategija PGŽ 2016.-2020. [https://www2.pgz.hr/pozivi skupstina/13-17/skupstina22/TOCKA1-PRILOG.pdf](https://www2.pgz.hr/pozivi_skupstina/13-17/skupstina22/TOCKA1-PRILOG.pdf), 12.06.2019.
3. LAG Terra Liburna, <http://www.terra-liburna.hr/> 9.6.2019.
4. Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske, [http://www.hzpr.hr/UserDocsImages/strategija/SPRRH e-knjiga.pdf](http://www.hzpr.hr/UserDocsImages/strategija/SPRRH_e-knjiga.pdf), 22.6.2019.
5. Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije, [https://zavod.pgz.hr/planovi i izvjesca/Prostorni plan PGZ](https://zavod.pgz.hr/planovi_i_izvjesca/Prostorni_plan_PGZ), 22.8.2019.